

Διαχρονική Προσέγγιση στην Αρχιτεκτονική του Ελληνικού Χώρου Τυπολογία – Συγκριτική Μορφολογία

Μάθημα 6^ο : ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ (II)
ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ

Μαρία Αρακαδάκη
Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σκοποί

- Να προσεγγιστεί το "φαινόμενο" των βορειοελλαδίτικων αρχοντικών και να ερμηνευθεί η γέννηση και η εξέλιξή τους μέσα στα πλαίσια της σύγχρονης τους βαλκανικής και κεντροευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής
- Να ανιχνευθούν στοιχεία προγενέστερων παραδόσεων που επιβιώνουν στα αρχοντικά αυτά

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΥΠΟΔΟΥΛΩΝ

- Προκειμένου να διασφαλίσουν τη λειτουργία της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, οι Τούρκοι είχαν αφήσει στους υπόδουλους λαούς τις παραγωγικές τους δραστηριότητες. Έτσι, οι κατακτημένοι έγιναν σταδιακά σημαντικό τμήμα του κρατικού μηχανισμού και απέκτησαν διάφορα προνόμια

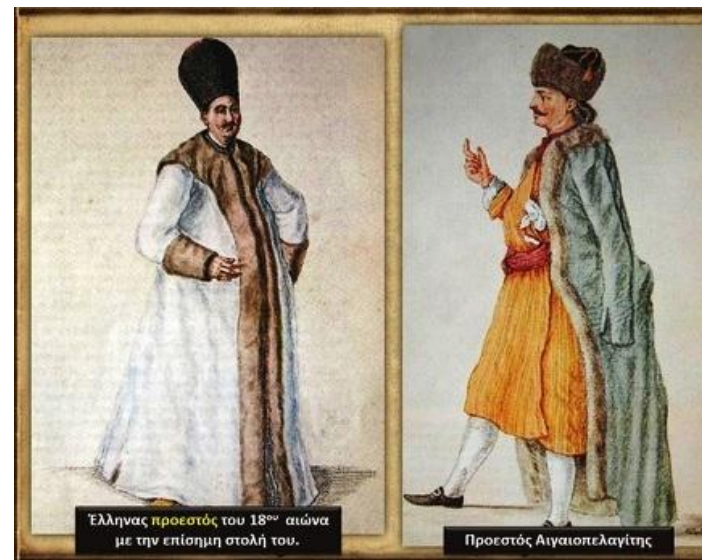

Νικ. Μαυροκορδάτος, πρώτος Έλληνας ηγεμόνας της Μολδοβλαχίας (1709)

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΔΟΥΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

- Κατά την τελευταία προεπαναστατική περίοδο οι Έλληνες, πρώτοι απ' όλους τους άλλους υπόδουλους λαούς, κατορθώνουν να αναπτύξουν μια ανθηρή **αστική τάξη** με βιοτεχνική και εμπορική δραστηριότητα

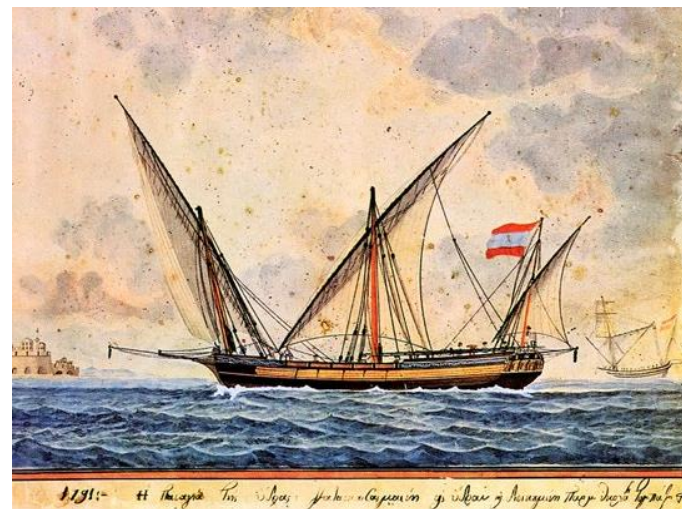

Προεστοί της τελευταίας προεπαναστατικής περιόδου

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΔΟΥΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

- Καπεταναίοι από την **Ύδρα**, τις **Σπέτσες**, τη **Σαντορίνη**, τη **Χίο**, τα **Ψαρά**, το **Γαλαξίδι** κ.λπ. αναβιώνουν την πατροπαράδοτη ελληνική ναυτοσύνη και με ισχυρούς εμπορικούς στόλους οργώνουν τη Μεσόγειο και τη Μαύρη Θάλασσα

Η Παναγία της Ύδρας, 1791. Μετά τη συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή (1774), τα ελληνικά πλοία ταξίδευαν ελεύθερα υπό ρωσική σημαία

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΔΟΥΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

- Οι έμποροι των ηπειρωτικών περιοχών στρέφονται προς την Κεντρική Ευρώπη, ιδίως από τα τέλη του 17^{ου} - αρχές του 18^{ου} αι.,

όταν οι συνθήκες του **Κάρλοβιτς** (1699), του **Πασσάροβιτς** (1718) και του **Κιουτσούκ Καϊναρτζή** (1774) διευρύνουν τις επαφές μεταξύ Αυστριακής και Οθωμανικής αυτοκρατορίας

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΔΟΥΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

- Καραβάνια από τη Θεσσαλία, Ήπειρο και Δυτική Μακεδονία μεταφέρουν προς το βορρά ποιοτικά βιοτεχνικά προϊόντα: η **Σιάτιστα** και η **Καστοριά** εξάγουν γουναρικά, το **Συρράκο** τσόχινα ενδύματα, τα **Αμπελάκια** «κοκκινάδικα» νήματα, τα χωριά του **Πηλίου** μεταξωτά κ.ο.κ.

Χάνια, ανά 30 χιλ. περίπου, φιλοξενούσαν τα καραβάνια

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΔΟΥΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

- Πολυπληθείς ελληνικές παροικίες ανθούν στη **Βιέννη**, τη **Βουδαπέστη**, τη **Βενετία**, την **Τεργέστη**, την **Κορσική**, την **Οδησσό**, στις Παραδουνάβιες Ηγεμονίες της Μολδοβλαχίας (**Βουκουρέστι**, **Γαλάτσι**, **Ιάσιο**), στην Κριμαία και αλλού

Οι ελληνικές παροικίες των χρόνων της τουρκοκρατίας στην *Κεντρική Ευρώπη*, τα παράλια της *Μεσογείου* και τη *Μαύρη Θάλασσα* (τέλη 15^{ου}- αρχές 19^{ου} αι.)

Η ΟΘΩΜΑΝΙΚΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΥΠΟΔΟΥΛΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ

- Η οικονομική και κοινωνική άνοδος του ελληνικού στοιχείου το ενθαρρύνει να ασχοληθεί, πέραν του εμπορίου, με τραπεζικές, χρηματιστηριακές και κτηματικές συναλλαγές

Η *Musikverein* της Βιέννης (σχέδια Theof. Hansen) στην οδό *Dumbastrasse*, από τον μεγάλο της ευεργέτη *Νικόλαο Δούμπα*

ΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΟΙ ΣΤΟΝ ΥΠΟΔΟΥΛΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ

- Η συσσώρευση πλούτου γεννά μια ελληνική **μεγαλοαστική** τάξη με διευρυμένους ορίζοντες και αυξημένες απαιτήσεις ασφάλειας, αλλά και γοήτρου, στην καθημερινότητά της. Οι ιδέες του **Διαφωτισμού** και της **Γαλλικής Επανάστασης** εμπνέουν τους λόγιους ομογενείς...

*Ευάγγελος και Κων/νος Ζάππας
από το Λάμποβο Αργυροκάστρου
Βορείου Ηπείρου. Ίδρυσαν το
Ζάππειο Μέγαρο και
αποκατέστησαν το Καλλιμάρμαρο
στάδιο της Αθήνας*

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥΣ

- ...οι οποίοι μεταφέρουν πίσω στην πατρίδα αρχιτεκτονικές επιρροές από το **κεντροευρωπαϊκό μπαρόκ και ροκοκό**
- Οι ντόπιες συντεχνίες *κουδαράιων*, αξιοποιώντας τις ευκαιρίες, αναπτύσσουν νέες μορφές, προσαρμόζοντας το *οθωμανικό μπαρόκ* της Κωνσταντινούπολης...

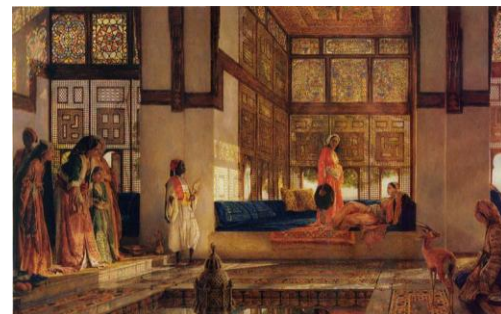
Στυλ Biedermeier Κεντρικής Ευρώπης (1815-1848): περίοδος ανόδου της μεσαίας τάξης

Ροκοκό
καθρέπτης,
ανάκτορο
Ludwigs-
burg

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥΣ

- ...που γνώριζαν από την κατασκευή **σεραγιών** για Τούρκους επαρχιακούς αξιωματούχους, σε νέα μεγέθη και απαιτήσεις
- Κάπως έτσι μορφοποιήθηκαν τα μνημειώδη αρχοντικά της **Μακεδονίας**, της **Θεσσαλίας**, της εντός και εκτός των σημερινών ελληνικών συνόρων **Ηπείρου**

Οθωμανικό σεράϊ

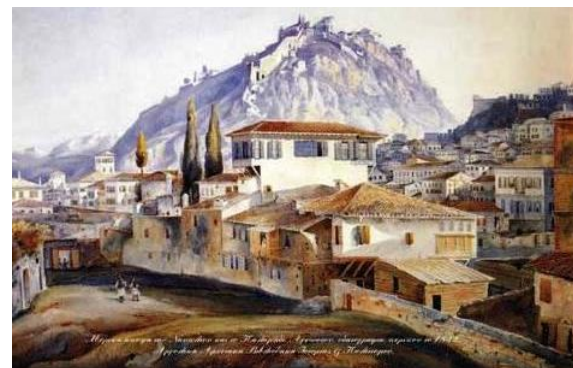

Κορυτσά, κτητορική επιγραφή

ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΜΕΓΑΛΟΑΣΤΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΕΣ ΤΟΥΣ

- Παρόμοια αρχοντικά, σε μικρότερη κλίμακα, υπήρξαν **και στη νότια Ελλάδα**, δεν επιβίωσαν όμως από τις περιπέτειες της Επανάστασης και τη νεοκλασική «στροφή»
- Όλοι αυτοί οι νέοι τύποι έχουν ως αφετηρία τους βασικούς **μεταβυζαντινούς** τύπους κατοικίας...

Ναύπλιο, αρχές 19^{ου} αι.

Αθήνα, αρχοντικό Μπενιζέλων, 16^{ου} αι.

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

...φορείς της κληρονομιάς των Βυζαντινών χρόνων, που είναι, όπως αναφέρθηκε,

- Η οχυρή **πυργόμορφη** κατοικία (**πυργόσπιτο**), απόγονος του στρατιωτικού πύργου
- Το **πλατυμέτωπο**, συνήθως **ανωγοκάτωγο** σπίτι με, ή χωρίς, αυλή και προσκτίσματα

Βυθός Κοζάνης

Βελβεντό Κοζάνης

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ

- Η διαφοροποίηση του αρχοντικού από το λαϊκό σπίτι προέκυψε σταδιακά, με τις κοινωνικές ανακατατάξεις
- Παρά την κοινή του αφετηρία με το αγροτικό σπίτι, η εξέλιξή τους δεν υπήρξε παράλληλη, καθώς αρχικά η **άρχουσα τάξη** δεν είχε ακόμη σχηματοποιηθεί

Σπίτια στη
Λάρισα,
αρχές
19^{ου} αι. (E.
Dodwell)

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΠΥΡΓΟΣΠΙΤΟ & ΠΛΑΤΥΜΕΤΩΠΟ

- Ολόκληρη η τυπολογία του ελληνικού παραδοσιακού σπιτιού συνοψίζεται στην τοιχογραφία από το αρχοντικό **Μανούση** στη Σιάτιστα

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: ΠΥΡΓΟΣΠΙΤΟ

- Η κατοικία του άρχοντα έπρεπε να παρέχει αυξημένα επίπεδα **ασφάλειας**
- Εύλογα, λοιπόν, ως αρχικό της κέλυφος προτιμήθηκε ο **αμυντικός πύργος**, στον οποίο ο τελευταίος όροφος απέκτησε χαρακτηριστικά κατοικίας

*To Παλιόκλι με τμήμα του Διονύσιου, Αθήνα, Karl Krazeisen 1828.
The Palamidi and part of Nafplion, Lithograph, Karl Krazeisen 1828.*

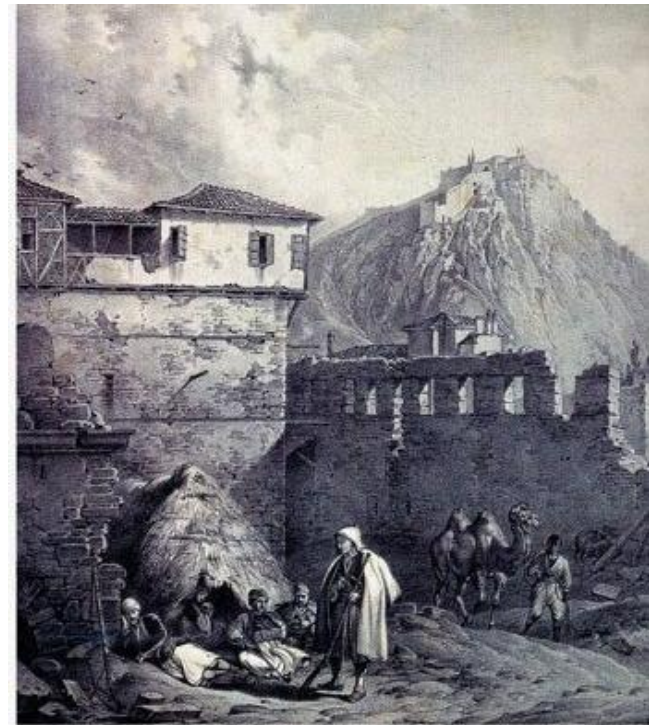
Ναύπλιο, Karl Krazeisen, 1828

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: ΠΥΡΓΟΣΠΙΤΟ

- Αυτή είναι η **πυργόμορφη αστική** κατοικία, η οποία αργότερα, με τη βελτίωση των συνθηκών ασφάλειας και την απαίτηση για ανετότερους χώρους διαβίωσης, προσέλαβε χαρακτηριστικά πλησιέστερα προς την **πλατυμέτωπη...**

*To Πυργόμορφο με ερημιά τον Δεκέμβριο. Λιθογραφία. Karl Krazeisen 1828.
The Palamidi and part of Nafplion. Lithograph. Karl Krazeisen 1828.*

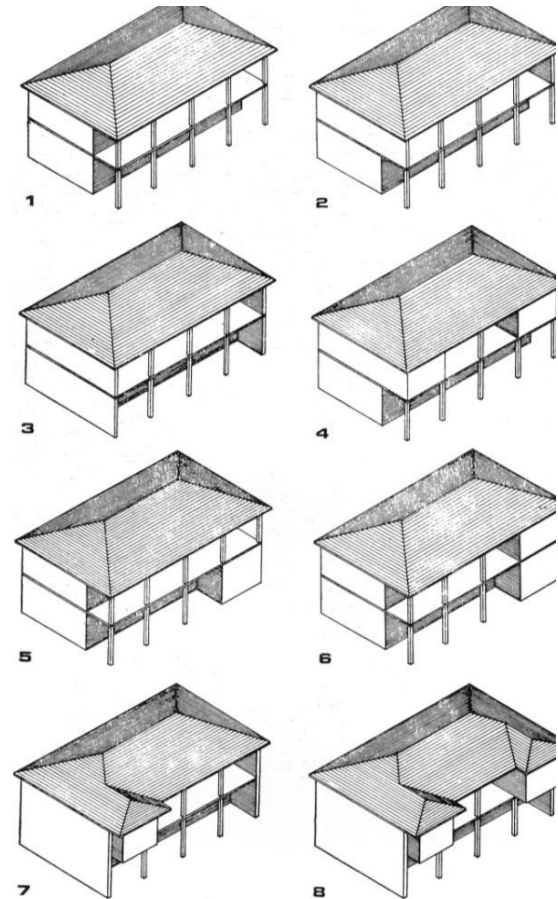
Ναύπλιο, Karl Krazeisen, 1828

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ

ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΥΠΟΙ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ: ΠΛΑΤΥΜΕΤΩΠΟ

- ...της οποίας η διάδοση και η ποικιλία των σωζόμενων παραδειγμάτων δείχνει ότι υπήρξε ο **κυρίαρχος ΤΥΠΟΣ** κατοικίας τους τρεις τελευταίους αιώνες, όπως αναφέρθηκε
- Όλος αυτός ο τυπολογικός πλούτος αξιοποιήθηκε και στα αρχοντικά

ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ Ο ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΤΑ ΜΝΗΜΕΙΑ

- Τα σημαντικότερα από τα αρχοντικά αυτά σώζονται στην **Καστοριά**, τη **Σιάτιστα**, την **Κοζάνη**, τη **Βέροια**, την **Αρναία Χαλκιδικής**, τα **Ιωάννινα**, τα Θεσσαλικά **Αμπελάκια**, τα κεφαλοχώρια του **Πηλίου** και αλλού

Κορησσός Καστοριάς, νεοκλασικό αρχοντικό του Διαμαντή Βαενά (1906). Προέκταση και διάρκεια μιας παράδοσης

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

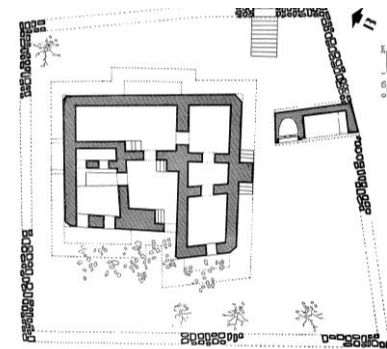
- Η Σιάτιστα δημιουργήθηκε τον 15^ο αι. από ελληνικό χριστιανικό πληθυσμό και εξελίχθηκε σε αστικό κέντρο από τον 17^ο, χάρις στην οικονομική άνθηση από το εμπόριο της γούνας, κρόκου κ.λπ.

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

- Στη Σιάτιστα σώζονται περί τα 30 αρχοντικά των αρχών του 18^{ου} αι. (**Πούλκως, Νεραντζόπουλου, Σανούκως, Μανούση, Αλεξίου** κ.ά.), ελεύθερα τοποθετημένα μέσα σε οικόπεδα με ψηλούς μαντρότοιχους και φρουριακές αυλόθυρες

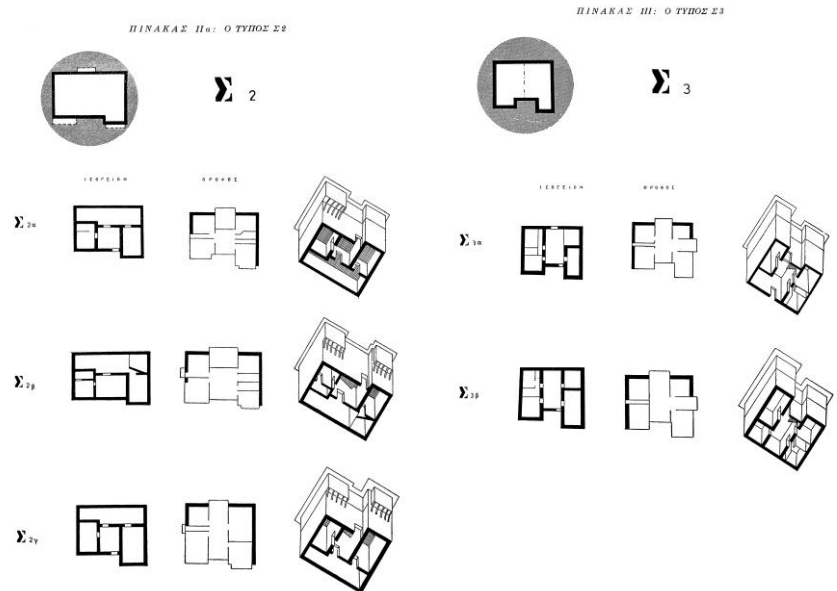
Αρχοντικό Κανατσούλη, τοπογραφικό

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

I. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

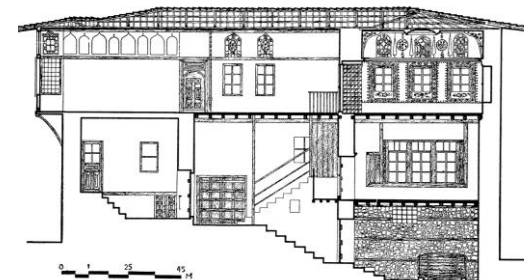
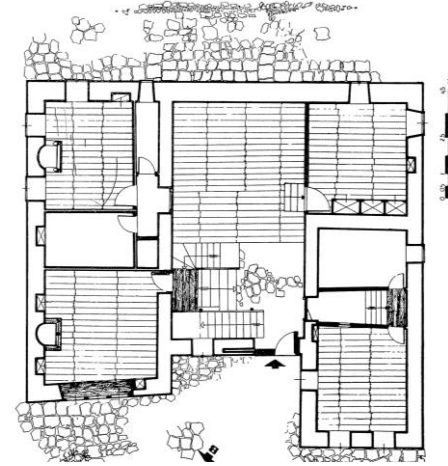
- Έχουν όλα παρόμοια διάταξη, με μια τυπική ορθογωνική πλατυμέτωπη κάτοψη, που συνήθως εξελίσσεται σε ρηχό Γ, ή και σε Π με άνισα βραχέα σκέλη

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

- Η οχυρή κύρια είσοδος τοποθετείται στη μασχάλη του Γ, με μικρό παράθυρο επιτήρησης στον προεξέχοντα τοίχο, και εισάγει σε εσωτερικό αίθριο με τα κλιμακοστάσια, τη **μεσιά** ή **εμπατή**, στρωμένη με πλάκες που τονίζουν τη **συνέχειά** της με την αυλή

Αρχοντικό Σανούκως

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

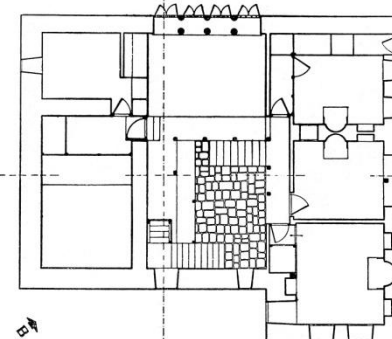
Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

- Το ισόγειο έχει αυξημένο ύψος, επειδή περιλαμβάνει μεσοπάτωμα με τα χειμωνιάτικα, προσπελάσιμα από εσωτερικό εξώστη-σάλα, τον **ντηλιακό**, που κατάγεται από τους αρχαίους τύπους κατοικίας με αίθριο

Τυπική
σιατιστινή
μεσιά και ο
εξώστης του
ντηλιακού

Όλυθος, οικία
Αγαθής Τύχης

Αρχοντικό Τζώνου

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

- Ο κορμός της οικοδομής είναι πέτρινος, με εμφανείς τις ξυλοδεσιές
- Οι τοιχοποιίες του ορόφου (**τσατμάδες**) είναι επιμελημένης κατασκευής, με συχνά εμφανή επιμήκη τούβλα σε διαγώνια ψαθωτή διάταξη, που θυμίζει κεραμοπλαστικά ναών

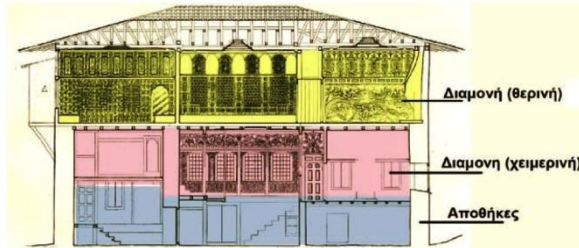

Αρχοντικό Νεραντζόπουλου

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

I. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Το αρχοντικό Μανούση στην Σιάτιστα

Αρχοντικό *Μανούση*

Αρχοντικό
Πούλκως

Στον όροφο με τους θερινούς οντάδες προβάλλουν **σαχνισιά**, συνήθως μόνο στην πρόσοψη

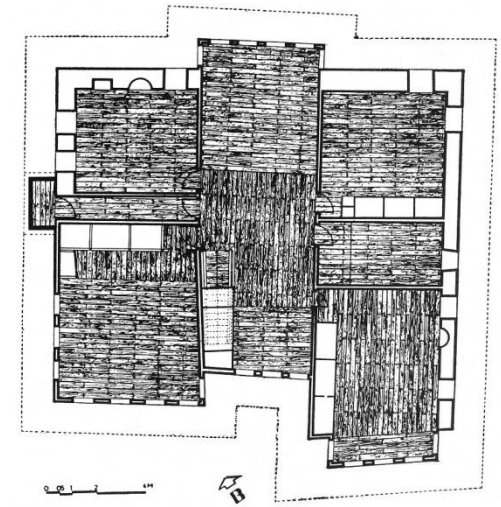
ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Αρχοντικό Πούλκως

- Τα δωμάτια διατάσσονται σε ζεύγη δεξιά και αριστερά μιας κεντρικής σάλας και έχουν άπλετο φυσικό φωτισμό, τζάκια και **μουσάντρες**

Αρχοντικό Κανατσούλη, ο τελευταίος όροφος με τα καλοκαιρινά δωμάτια

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

- Οι χώροι διαμονής κοσμούνται με ξυλόγλυπτα τρίβηλα, βαρύτιμες ξυλεπενδύσεις, ζωγραφικές απεικονίσεις και περίτεχνα ταβάνια

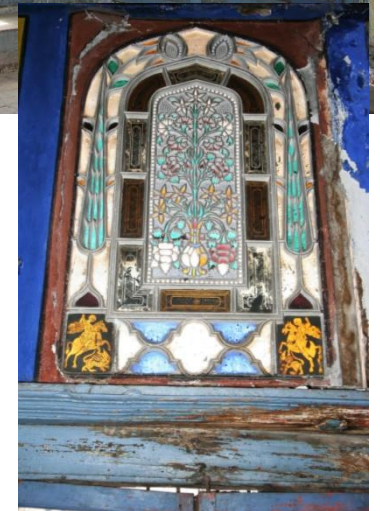
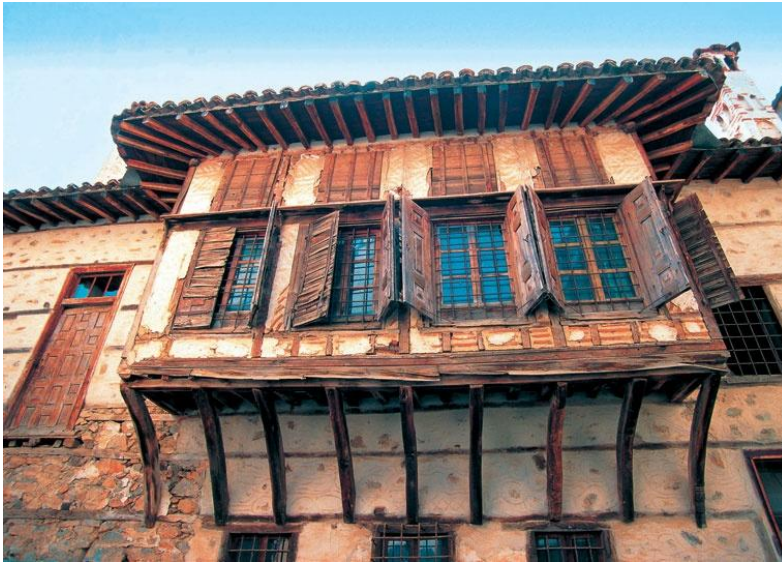

Αρχοντικό Νεραντζόπουλου

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΣΙΑΤΙΣΤΑ

Αρχοντικό Νεραντζόπουλου

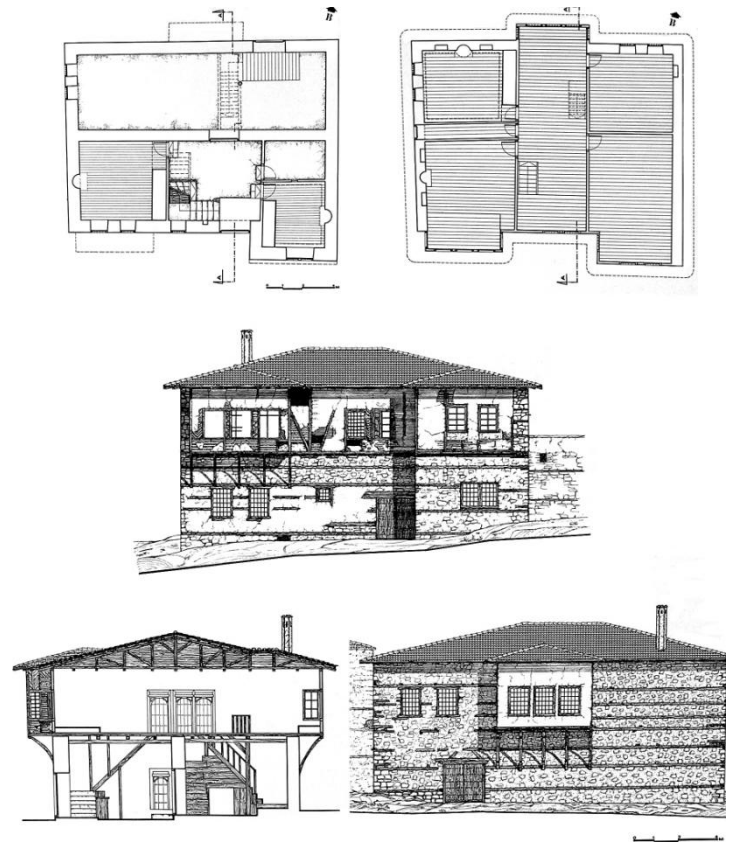
- Πάνω από τα παράθυρα υπάρχει ζώνη από φεγγίτες με σχέδια από πολύχρωμα τζάμια

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

Ι. ΕΡΑΤΥΡΑ

- Στον μικρότερο αυτόν γειτονικό οικισμό της Σιάτιστας τα υλικά και η τυπολογία της κατοικίας παραμένουν όμοια, αλλά με λιγότερο πολυτελή κατασκευή. Τα σπίτια ανήκουν μάλλον στην κατηγορία των (μεσο)αστικών

Κατοικία Μπαϊρακτάρους

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

II. ΕΡΑΤΥΡΑ

- Υπάρχουν κι εδώ τσατμάδες με λεπτά επιμήκη τούβλα, σαχνισιά με καμπυλόγραμμες παγιάντες, φρουριακές εξώπορτες
- Οι ξυλόγλυπτες και ζωγραφικές διακοσμήσεις όμως είναι πολύ πιο απλές και «λαϊκές»

Αρχοντικό Λαζαρίδη, 1796, πίσω όψη

Οικία Παπαθεοδώρου,
κεντρική σάλα (λιακωτό)

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

II. ΕΡΑΤΥΡΑ

- Στα νεότερα σπίτια υπάρχουν νεοκλασικά στοιχεία: συμμετρικές κατόψεις, σαχνισιά με αέτωμα στο κέντρο της πρόσοψης, πεσσίσκοι στις γωνίες, παράθυρα με υαλοστάσια και γείσα με κοιλόκυρτα κυμάτια

Οικία Δεληβάση, 1878

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Η ιστορική παραλίμνια πόλη είναι γνωστή κυρίως για τα πυργόμορφα αρχοντικά της, που συγκεντρώνονται στις συνοικίες **Βεργουλέϊκα** και **Ντολτσό**
- Τα αστικά και λαϊκά σπίτια της Καστοριάς είναι διώροφα πλατυμέτωπα

Δρομάκι στο
Ντολτσό

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

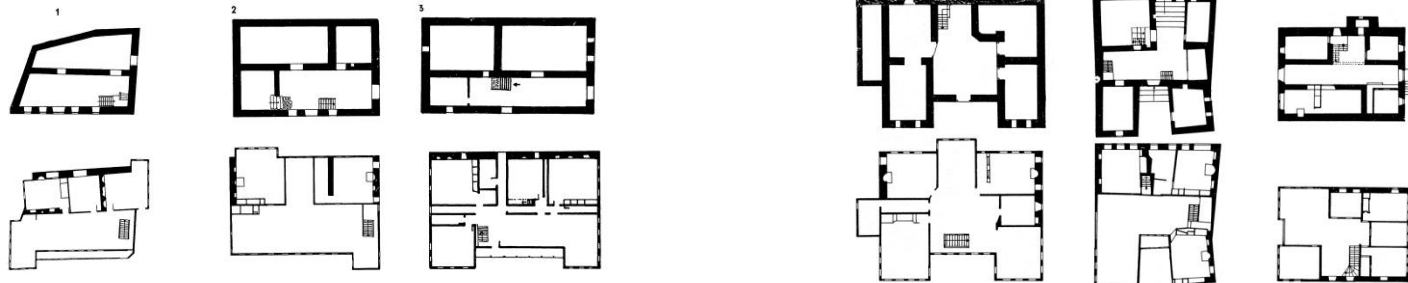

- Τα αρχοντικά είναι πολυώροφα προς την πλευρά της κλίσης του εδάφους και εμφανίζονται σε τρεις βασικούς τύπους κάτοψης

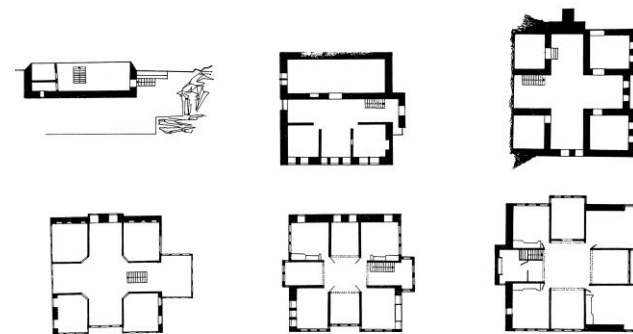

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

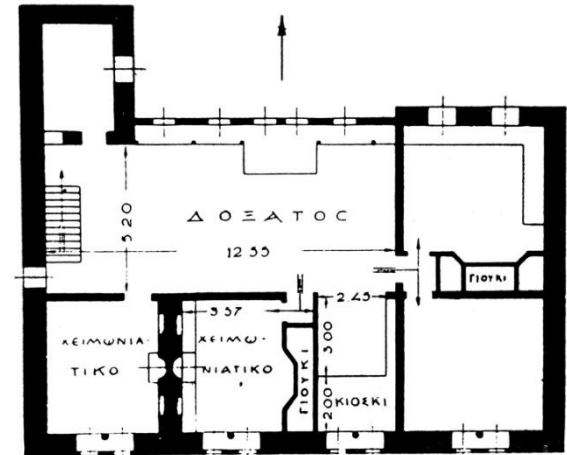
- ΤΟΝ **ορθογωνικό**
- το πεπλατυσμένο Γ ή Π
- και τον χαρακτηριστικό καστοριανό **σταυρό**, που θυμίζει ναοδομικό τύπο

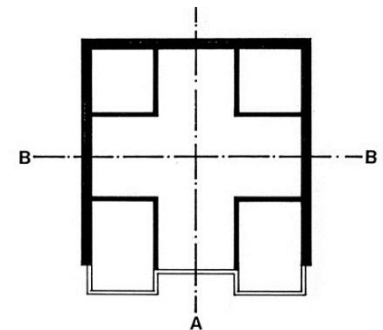
ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Κεντρικός χώρος στους ορόφους κατοικίας είναι ο **δοξάτος**, επιμήκης στους δύο πρώτους τύπους, σταυροειδής στον τρίτο. Λειτουργικά αποτελεί **συνεπτυγμένη μορφή αιθρίου** και συχνά προεκτείνεται στην όψη σε στενό εξώστη-**ηλιακό**

Αρχοντικό
Σαπουντζή

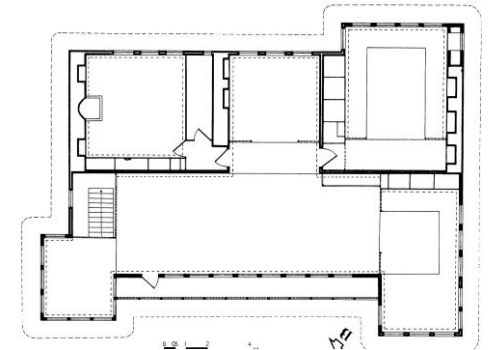

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Σε άμεση σχέση με τον δοξάτο βρίσκεται ο υπερυψωμένος χώρος του οντά, με βυζαντινής προέλευσης **τρίβηλο** με δύο κιονίσκους, και περιμετρικά **μιντέρια**, λειτουργικό ανάλογο των αρχαίων **ανακλίντρων**

Αρχοντικό
Τσιατσιαπά

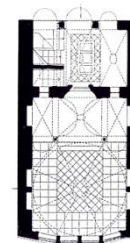
Αρχοντικό Νεράντζη Αιβάζη

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

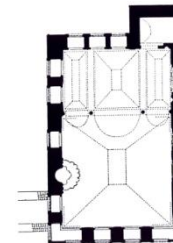
III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Σε άμεση σχέση με τον δοξάτο βρίσκεται ο υπερυψωμένος χώρος του οντά, με βυζαντινής προέλευσης **τρίβηλο** με δύο κιονίσκους, και περιμετρικά **μιντέρια**, λειτουργικό ανάλογο των αρχαίων **ανακλίντρων**

Αρχοντικό
Τσιατσιαπά

Μετόχι του Όρους Σινά,
18ος αι. Φανάρι

Κατοικία στο Φανάρι
18ος αι.

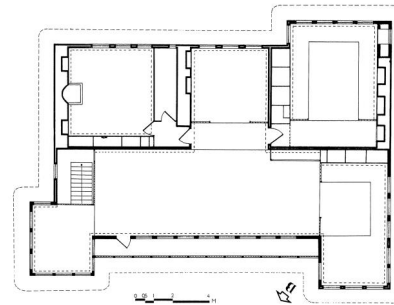

Αρχοντικό Νεράντζη Αιβάζη

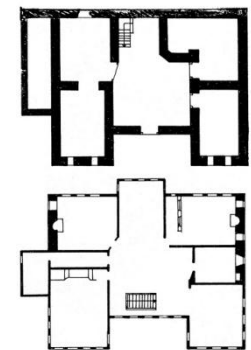
ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Στον τύπο Γ, ο χώρος της κεραίας εξελίσσεται σε υπερυψωμένη **κρεβάτα**
- Στον τύπο Π, στην αντίθετη πλευρά, βρίσκουμε ένα επίσης υπερυψωμένο **κιάσκι**

Αρχοντικό Τσιατσιαπά

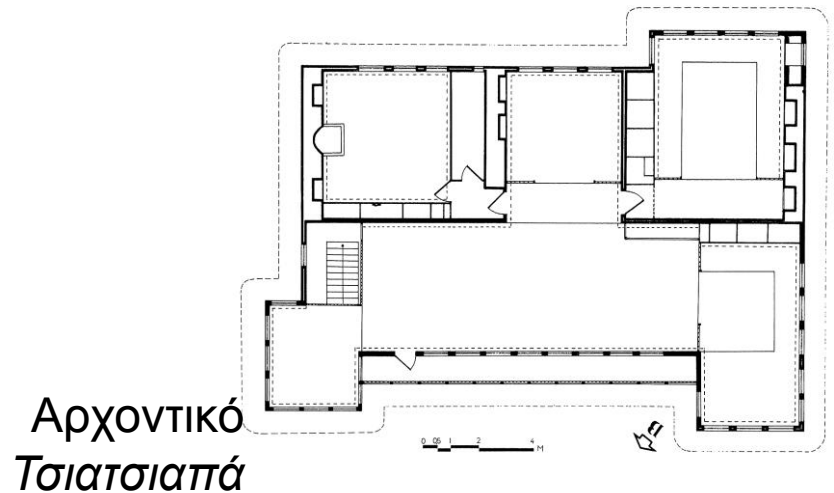

Αρχοντικό Σκούταρη

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Η προσπέλαση στα δωμάτια γίνεται από τον δοξάτο
- Στον **σταυροειδή** τύπο η είσοδος στους τέσσερις συμμετρικούς χώρους γίνεται **διαγώνια**, με απότμηση της εσωτερικής κορυφής του τετραγώνου κατά 45°

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Για τις ρίζες του ιδιαίτερου αυτού τύπου οι απόψεις δίστανται
- Η ομοιότητά του με τον **σταυροειδή εγγεγραμμένο ναό** είναι εμφανής
- Είναι, ωστόσο, γεγονός ότι ήταν βασικός αρχιτεκτονικός τύπος για τα **οθωμανικά σεράγια**

89

ΤΥΠΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΚΑΤΟΨΕΩΝ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΑΤΟΙΚΙΑΣ κατά τόν Sedad H. Eldem

δωμάτιο				δωμάτιο
δωμάτιο εϋβάν				δωμάτιο εϋβάν
δωμάτιο δωμάτιο δωμάτιο περιπτερο				δωμάτιο δωμάτιο δωμάτιο περιπτερο
δωμάτιο δωμάτιο δωμάτιο εϋβάν				δωμάτιο δωμάτιο δωμάτιο εϋβάν
	κατοικία χωρίς σοφά	κατοικία με εξωτερικό σοφά	κατοικία με εσωτερικό σοφά	κατοικία με κεντρικό σοφά

Ο τύπος εντοπίστηκε σε λείψανα κατοικίας (ca.10^{ου}-11^{ου} αι.) στην Κεντρική Ασία. Η πορεία της επιβίωσής του ως τα οθωμανικά σπίτια με εϋβάν, του 15^{ου}-16^{ου} αι. κ.εξ. δεν είναι σαφής

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Οι φέρουσες τοιχοποιίες είναι από λιθοδομή με ζωνάρια (*χατίλια*)
- Συχνά στις γωνίες των ισογείων διαμορφώνονται **αποτμήσεις** με απολήξεις από εκφορική ξυλοκατασκευή για τη διευκόλυνση της διέλευσης υποζυγίων

Αρχοντικό
Αδελφών
Εμμανουήλ

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Οι διάτρητες όψεις των ορόφων είναι από ελαφρές τοιχοποιίες (**τσατμά**)
- Τα σαχνισιά στηρίζονται σε ξύλινες **παγιάντες**
- Τα παράθυρα έχουν ξύλινα **κεπέγκια** και οι φεγγίτες μικρά τζάμια

Αρχοντικό Τσιατσιαπά,
πίσω όψη

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Τα σαχνισιά δεν είναι τυπικό στοιχείο στα καστοριανά αρχοντικά
- Συχνά κατασκευάζονται για να ορθογωνιστούν ασύμμετρες κατόψεις και να επιλυθεί η στέγη

Αρχοντικό
Βέργουλα

Αρχοντικό *Αδελφών Εμμανουήλ*

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

- Οι επάνω όροφοι των αρχοντικών είναι διάτρητοι από ανοίγματα, με υπερκείμενη ζώνη από φεγγίτες στον τελευταίο, ο οποίος έχει και μεγαλύτερο εσωτερικό ύψος. Ανάμεσα στις δύο ζώνες τρέχει ξύλινη ταινία (*γκιλδί*)

Αρχοντικό
Μπασσάρα

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

*Αρχοντικό Νεράντζη Αϊβάζη,
τοιχογραφία της Κωνσταντινούπολης*

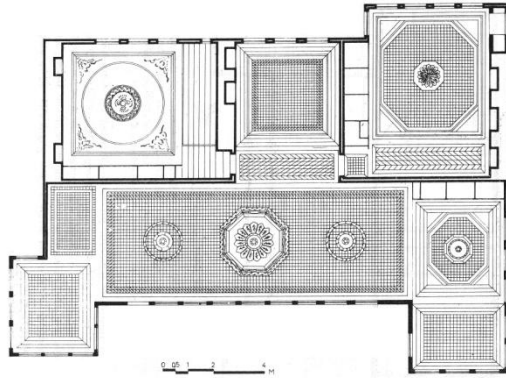

- Ο πλούτος από το εμπόριο της γούνας επέτρεψε πολυτελείς κατασκευές, με εσωτερικές ζωγραφικές διακοσμήσεις...

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

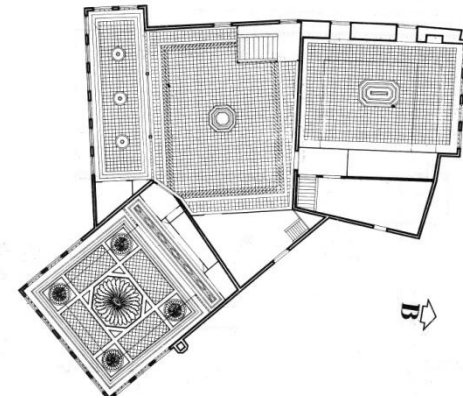
III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

Αρχοντικό
Τσιατσιαπά

- ...και βαρύτιμα ξυλόγλυπτα ταβάνια με κυκλικούς **ομφαλούς**, ευφυέστατα ορθογωνισμένα στις ασύμμετρες κατόψεις

Αρχοντικό *Ναντζή*

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

III. ΚΑΣΤΟΡΙΑ

*Αρχοντικό
Μητούση*

- Στα νεότερα αρχοντικά εντοπίζονται νεοκλασικά στοιχεία: ξύλινοι πεσσίσκοι στις γωνίες, φουρούσια αντί για παγιάντες, επενδεδυμένα γείσα στεγών με καμπυλόμορφα κυμάτια

*Αρχοντικό Παπατέρπου
(Λαογραφικό Μουσείο)*

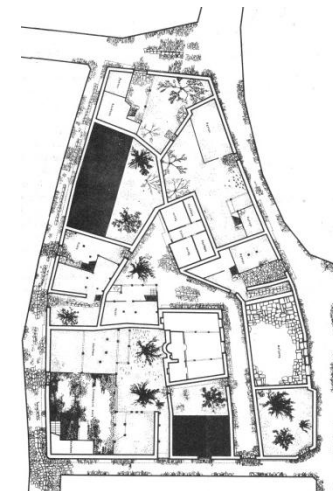

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Χαρακτηριστικό της βεροιώτικης αρχιτεκτονικής είναι το **κλειστό οικοδομικό τετράγωνο**, όπως απαντά στη χριστιανική συνοικία της **Κυριώτισσας** και την εβραϊκή **Μπαρμπούτα**

Κυριώτισσα

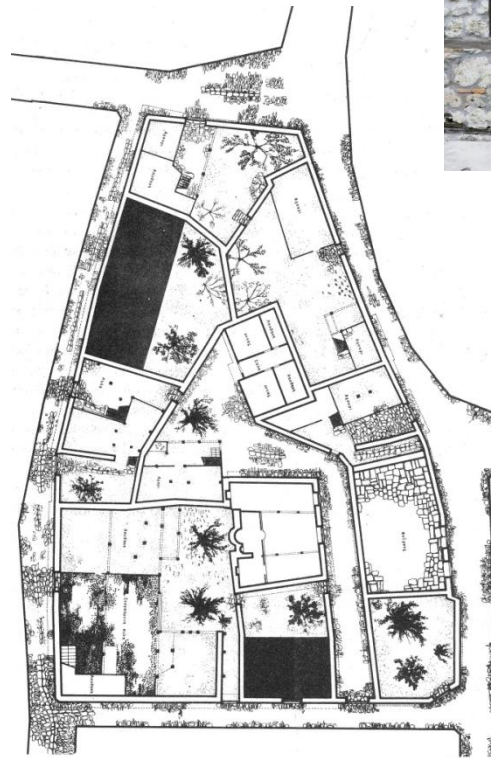
Μπαρμπούτα

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

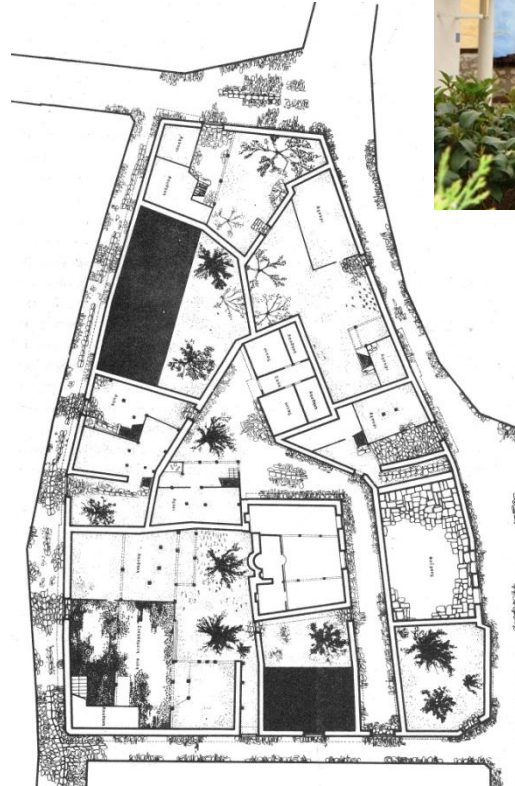
- ...με έναν αριθμό σπιτιών περιμετρικά διατεταγμένων, με ψηλή μάντρα ασφαλείας και φρουριακές αυλόθυρες
- Στο εσωτερικό υπάρχουν στενά σοκάκια με περίπλοκη διαμόρφωση, για αμυντικούς λόγους...

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

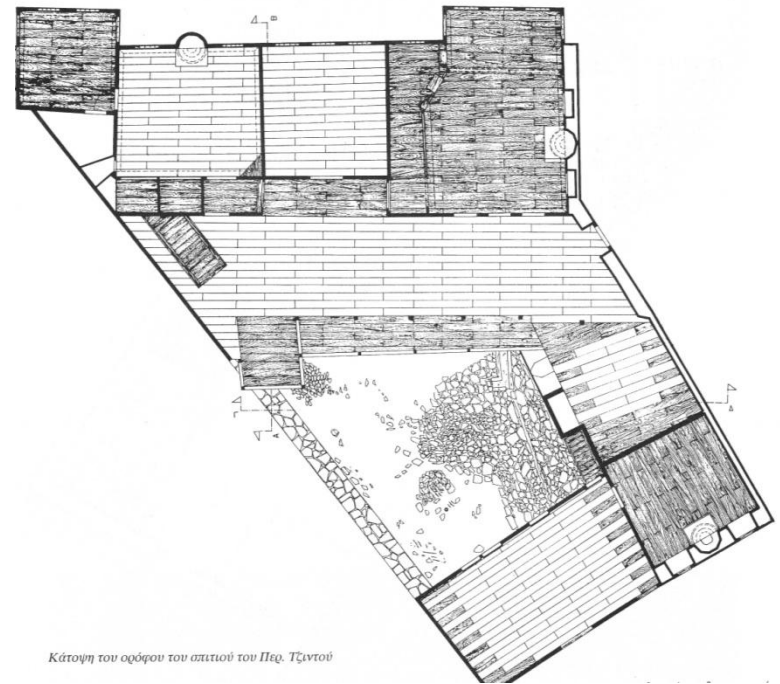
- ...πλακοστρωμένες αυλές με υπόστυλα τμήματα και συχνά, στο κέντρο, ένας ναός, μια απλή, χαμηλή **ξυλόστεγη βασιλική**
- Η χάραξη των σοκακιών παραπέμπει στον άνθρωπο και στην κίνησή του

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Επειδή τα οικόπεδα είναι ασύμμετρα τμήματα των οικοδομικών τετραγώνων, εφαρμόζονται ευφυείς λύσεις για τη διευθέτηση των κατόψεων και την κατανομή των χώρων, με βέλτιστη αξιοποίηση των διαθέσιμων εμβαδών

Κάτοψη του ορόφου του σπιτιού του Πετρ. Τζιντού

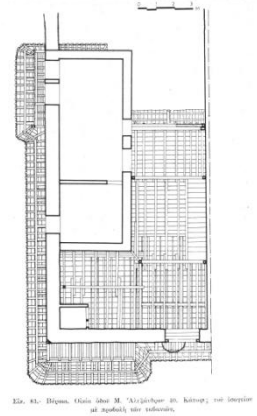
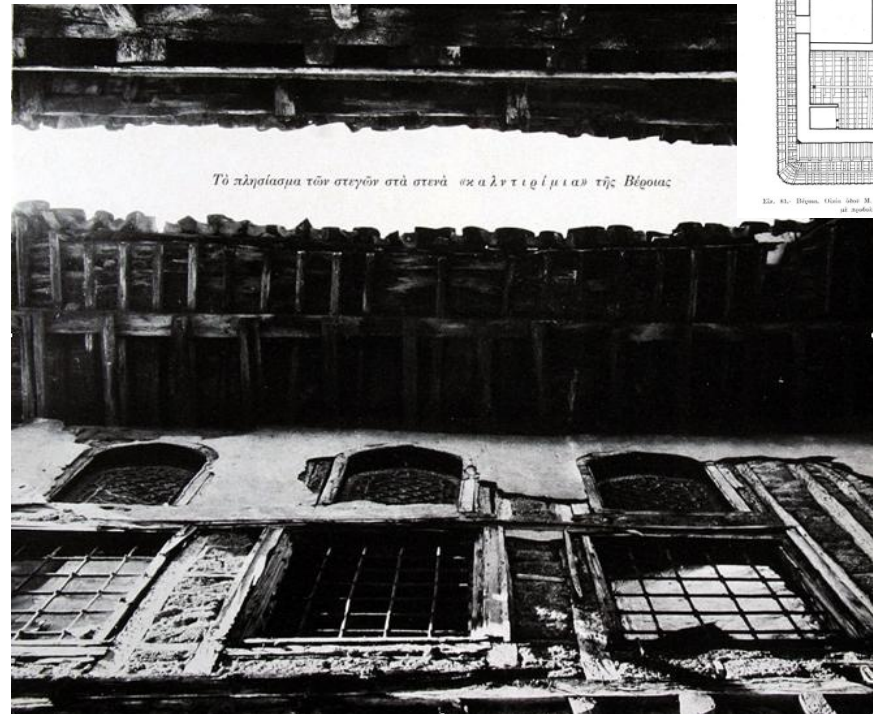
Οικία Περικλή Τζιντού, όροφος

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Τα στενά καλντερίμια σχεδόν καλύπτονται από τις **αστρέχες** των στεγών, που λόγω του βροχερού κλίματος προεξέχουν μέχρι 1.0-1.5 μ., πλησιάζοντας σε απόσταση μικρότερη από 60-80 εκ.

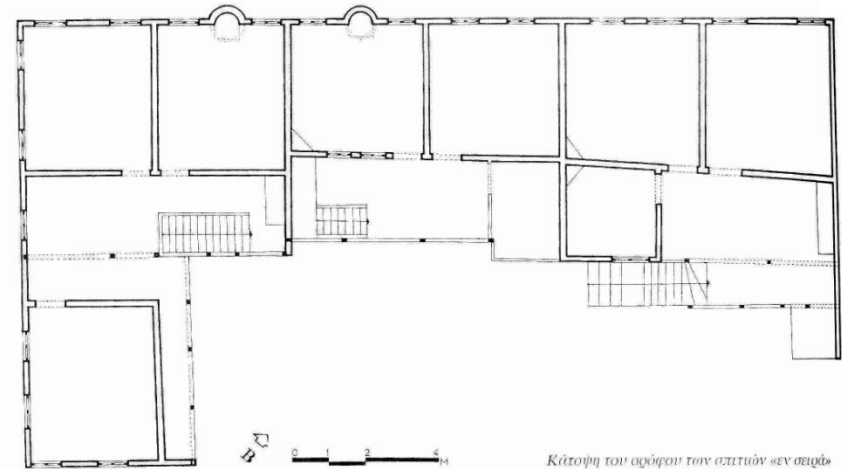

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

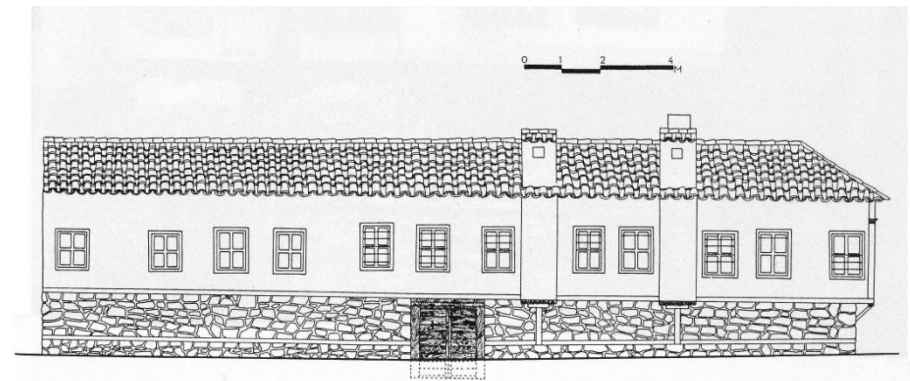
IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Η καταγωγή του βεροιώτικου **λαϊκού** και **αστικού** σπιτιού παραπέμπει έντονα στον αγροτικό πλατυμέτωπο μακεδονίτικο τύπο, με τις εν σειρά κατόψεις

Λαϊκά σπίτια στην
οδό Μητροπόλεως

Κατόψη του σόφρου των αιπιτών «εν σειρά» στην οδό Μητροπόλεως

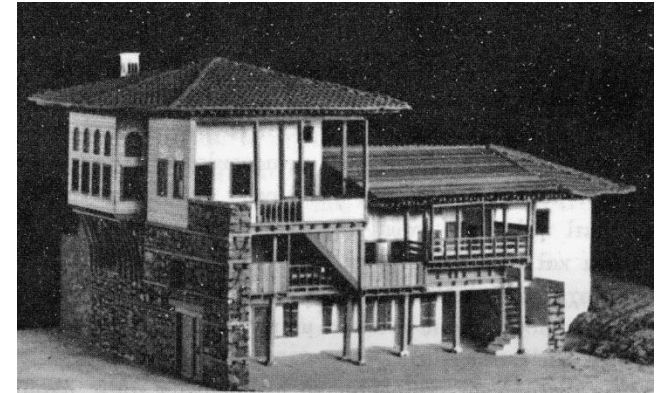

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Τα πραγματικά αρχοντικά είναι λίγα, ακολουθούν κυρίως τον πυργόμορφο τύπο και βρίσκονται τα περισσότερα στην εβραϊκή συνοικία **Μπαρμπούτα**

Το χαμένο αρχοντικό του *Σιορ Μανολάκη* στην *Κυριώτισσα*

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Στα ισόγεια υπάρχουν λιθοδομές και στους ορόφους τσατμάδες
- Οι λιθοδομές έχουν χαρακτηριστική εμφάνιση, λόγω της χρήσης του τοπικού πωρόλιθου σε ισόδομες τοιχοποιίες **κουσακλαμά**

Σπίτι
στην
Κυρι-
ώτισ-
σα

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

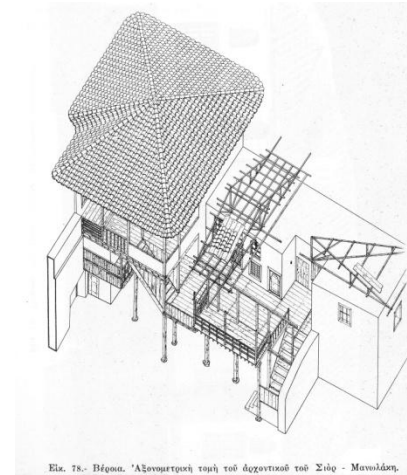
- Οι τσατμάδες έχουν ως υλικό πληρώσεως μικρές πέτρες και όχι τούβλα, όπως στη Σιάτιστα και την Εράτυρα
- Στις γωνίες κατασκευάζονται αποτμήσεις με σχέδια «σταγόνων», με καταγωγή από αντίστοιχη ξυλοκατασκευή

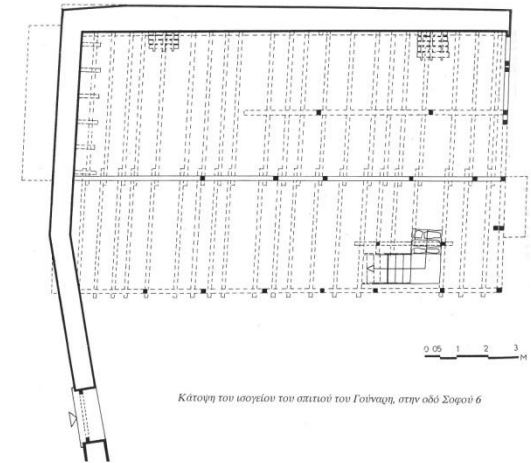
ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Τα ξύλινα φέροντα στοιχεία του ισογείου είναι άριστα μελετημένα και αρθρωμένα μεταξύ τους, ώστε να λειτουργούν στην εντέλεια με **οριακό** αριθμό, πράγμα που δείχνει τη γνώση και την αυτοπεποίθηση των μαστόρων

Αρχοντικό του Σιορ Μανολάκη (κατεδαφισμένο)

Οικία Γούναρη, ισόγεια στάθμη

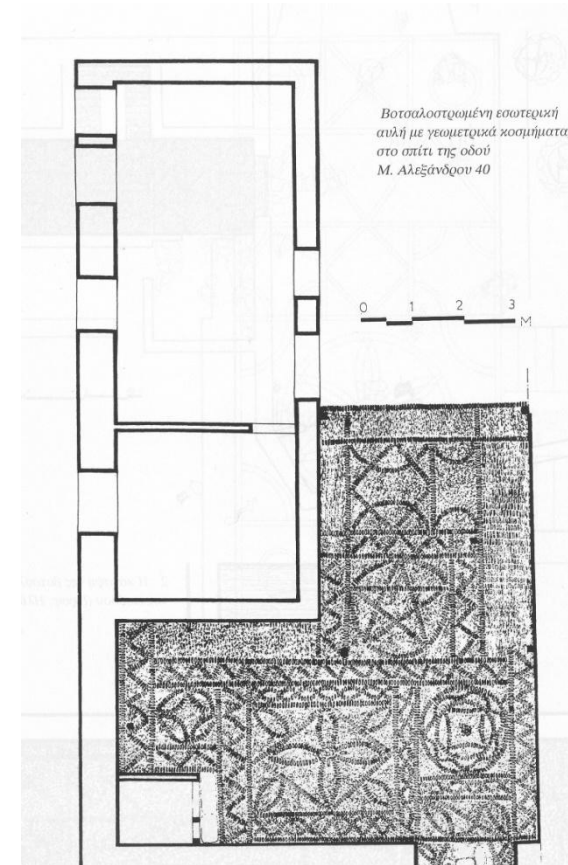
Κάτοψη του ισογείου του σπιτιού του Γούναρη, στην οδό Σοφού 6

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

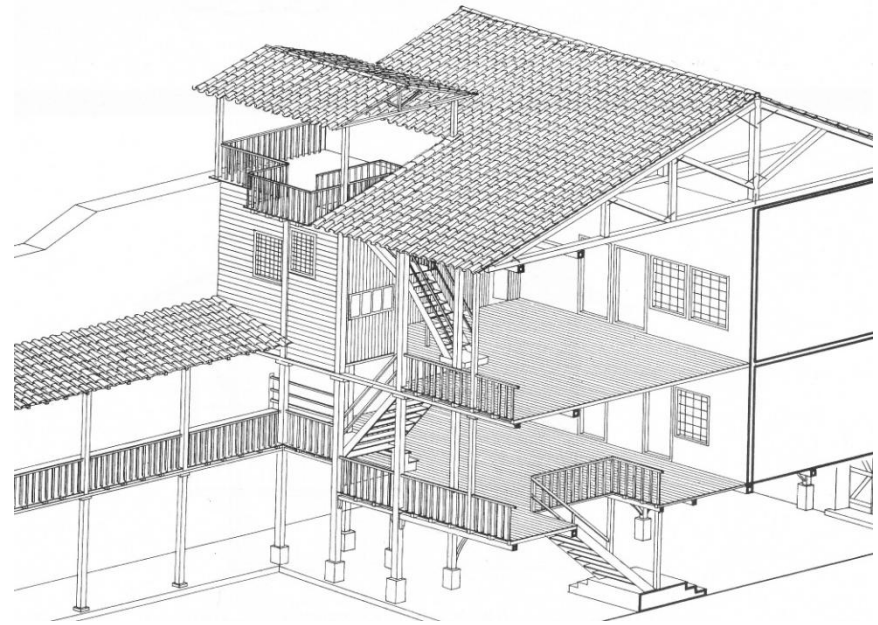
- Οι αυλές είναι πλακόστρωτες ή, συχνά, στρωμένες με ωραία **βοτσαλωτά**, τεχνική σπάνια για την ηπειρωτική Ελλάδα
- Οι υπόστυλοι χώροι δημιουργούν ενδιαφέρουσες ποιότητες και αντιθέσεις φωτός-σκιάς

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Από τον υπόστυλο ισόγειο χώρο μια σκάλα φέρνει σε αντίστοιχο χαγιάτι στον όροφο, όπου βρίσκεται το κυρίως σπίτι
- Ξύλινο μεσοπάτωμα διευκόλυνε την κατακόρυφη σύνδεση με σκάλες

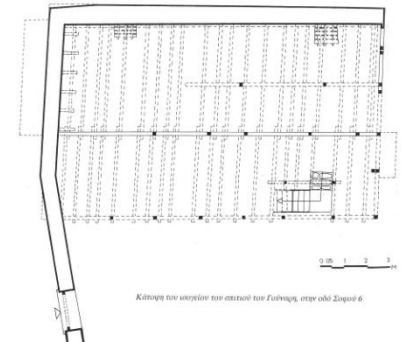
Αστική κατοικία στην οδό
Μακαριωτίσσης 30

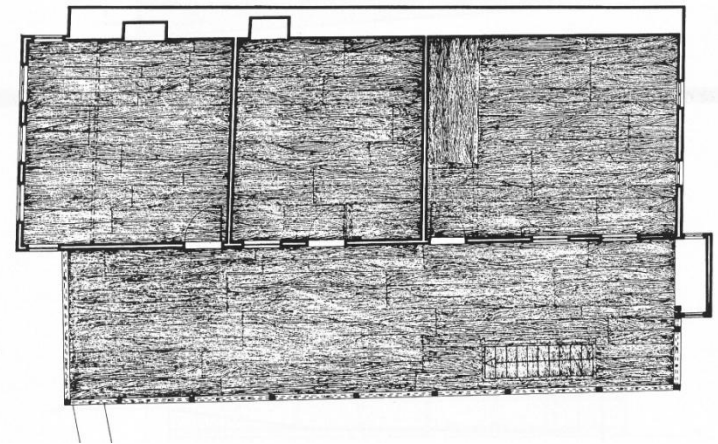
ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Το σπίτι χαρακτηρίζεται από λιτό σχεδιασμό με μάλλον λίγα δωμάτια, τοποθετημένα εν σειρά πίσω από το χαγιάτι, το οποίο έχει σημαντικό εμβαδόν και βάθος που αντιστοιχεί σε εσωτερικό χώρο

Κάτοψη του ορόφου του σπιτιού του Γούναρη, στην οδό Σοφού 6

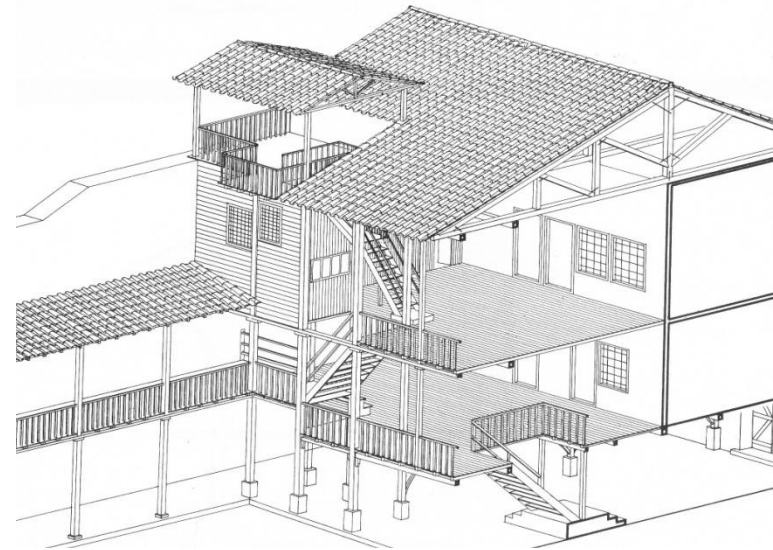
Οικία Γούναρη, όροφος

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Τα μεγάλα χαγιάτια μαρτυρούν την καταγωγή από το αγροτικό σπίτι
- Στον όροφο υπάρχει ενίοτε τετράγωνος στεγασμένος εξώστης (**κιόσκι, ηλιακός**), σε επίπεδο ψηλότερο του χαγιατιού

Μακαριωτίσσης 30

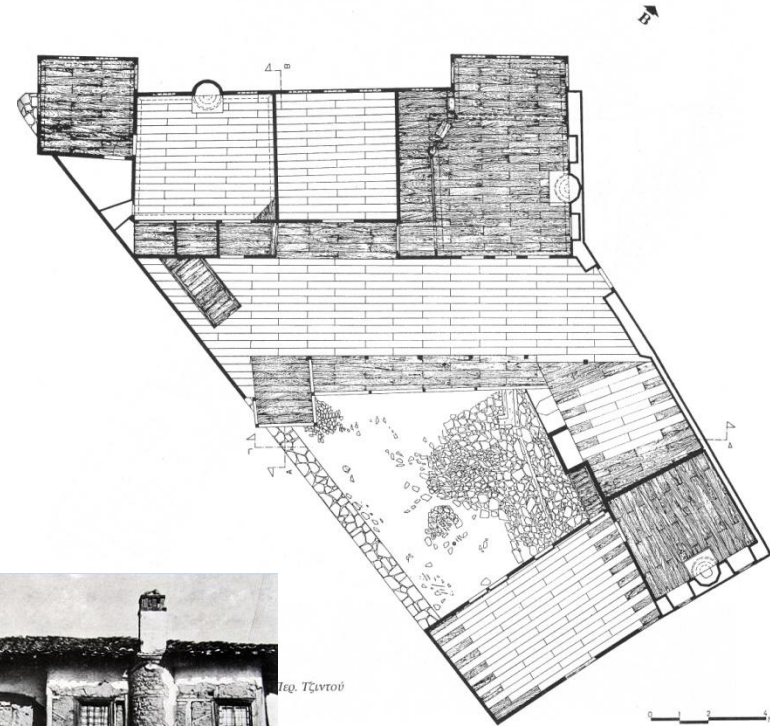
ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Λόγω του υγρού κλίματος σε όλα τα δωμάτια υπάρχουν τζάκια, με κυλινδρικές καμινάδες που εξέχουν στις όψεις πάνω σε μικρά φουρούσια

Ιεφ. Τζιντού

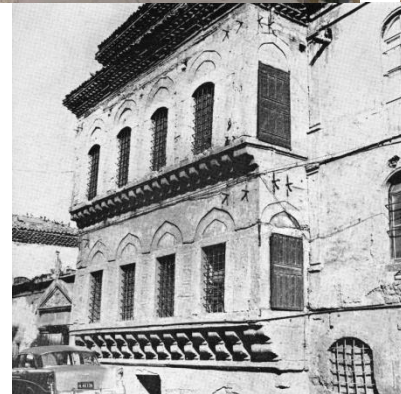
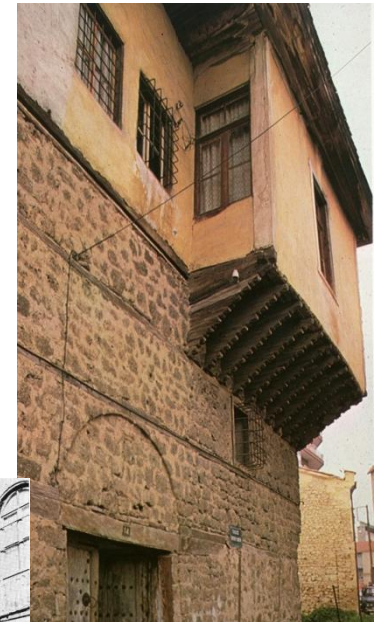
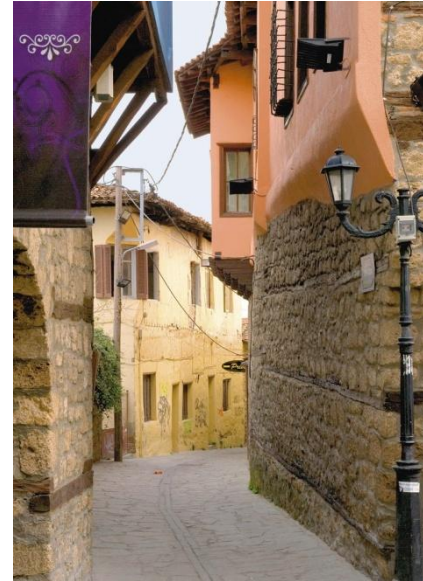
Οικία Τζιντού

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Τα σαχνισιά στηρίζονται σε πυκνές παγιάντες ή, συνηθέστερα, σε φουρούσια από επάλληλα ξύλα σε **εκφορική** προεξοχή, την κατασκευή δηλαδή από την οποία κατάγονται τα εκφορικά πέτρινα φουρούσια

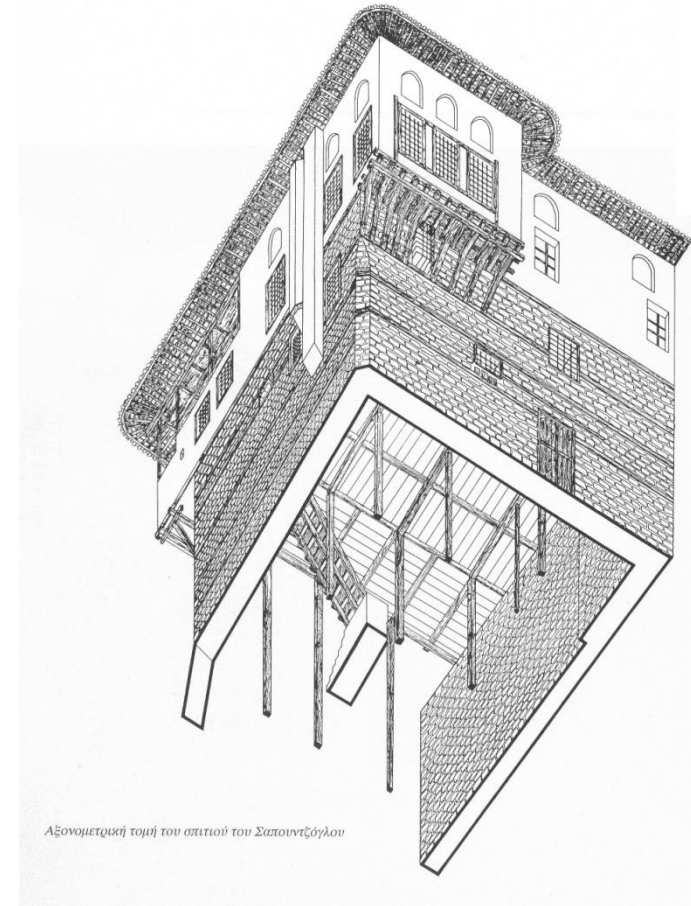
Κατοικία στο
Φανάρι,
Κων/πολη

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Τα ανοίγματα έχουν κι εδώ τη χαρακτηριστική ζώνη από μικρούς **φεγγίτες**, απλής όμως κατασκευής
- Ο εσωτερικός διάκοσμος, ακόμη και στα αρχοντικά, είναι λιτός

Αρχοντικό Σαπουντζόγλου

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

IV. ΒΕΡΟΙΑ

- Τα νεότερα πυργόμορφα σπίτια της Μπαρμπούτας εμφανίζουν νεοκλασικές επιδράσεις, τόσο στις όψεις, όσο και στη συμμετρική σύνθεση των κατόψεων
- Ο καστοριανός τύπος κάτοψης του «σταυρού» απαντά κι εδώ

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

- Η ορεινή ηπειρώτικη πόλη άκμασε μέσω μιας οικονομίας με κτηνοτροφία, ξυλεία και υφαντά
- Στην τοπική αρχιτεκτονική κυριαρχεί η πέτρα, σε ισόδομες τοιχοποιίες και καλύψεις με σχιστόπλακες

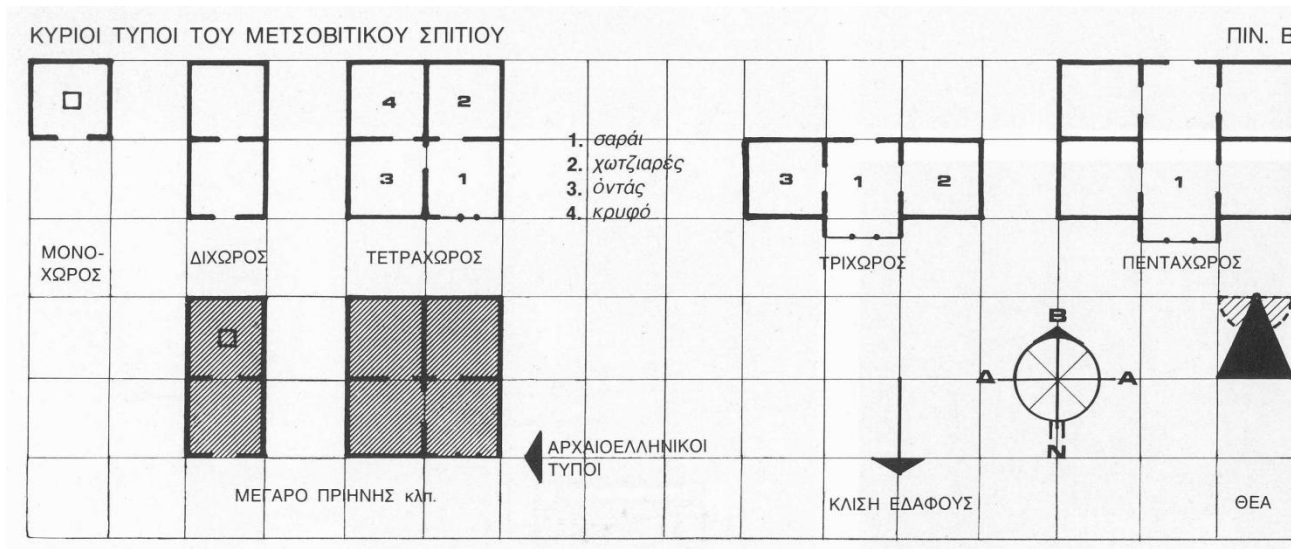

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

- ...αλλά και στα λιθόστρωτα σοκάκια με τα αυλάκια για την απορροή των ομβρίων
- Στα χείλη των βαθμίδων κτίζονται όρθιες πλάκες, για σταθερότερη και ασφαλέστερη ανάβαση, ιδίως όταν διέρχονται ζώα

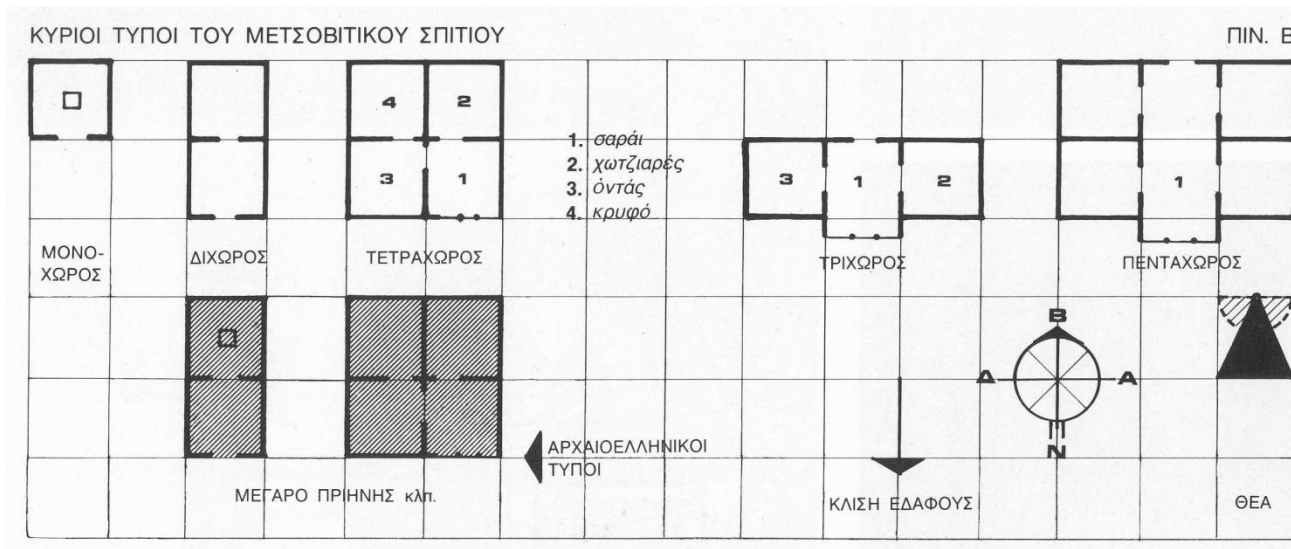
ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

- Στην κατοικία υπάρχει η διάκριση σε αρχοντικά και μεσοαστικά σπίτια. Η τυπολογία τους είναι μάλλον απλή: υπάρχουν **δίχωρα ή τετράχωρα** (στενομέτωπα) και

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

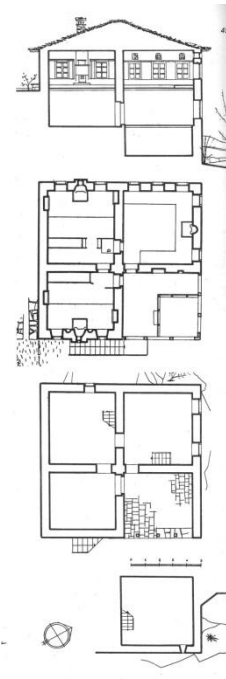

- Στην κατοικία υπάρχει η διάκριση σε αρχοντικά και μεσοαστικά σπίτια. Η τυπολογία τους είναι μάλλον απλή: υπάρχουν **τρίχωρα-πεντάχωρα** (πλατυμέτωπα) σπίτια

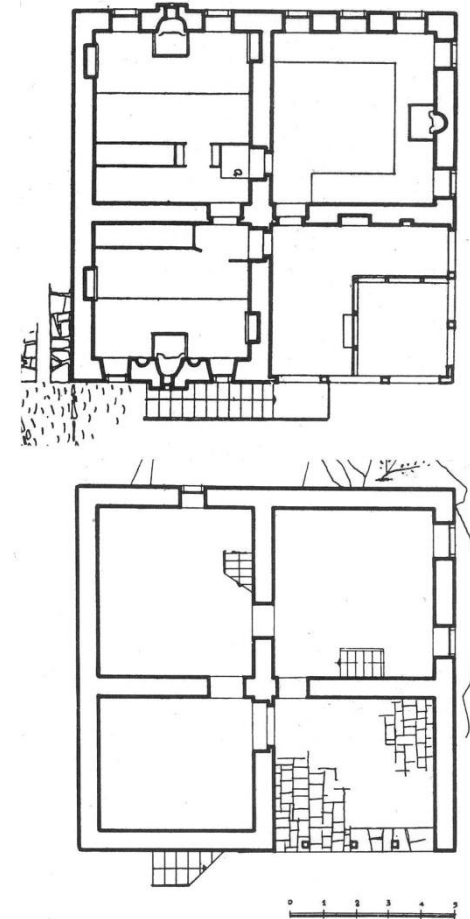

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

- Η τυπική κάτοψη είναι η τετράγωνη και τετράχωρη, η οποία διαιρείται σε τέσσερα περίπου ίσα δωμάτια με εσωτερικό σταυρό, που σχηματίζεται από δύο διασταυρούμενους πέτρινους τοίχους

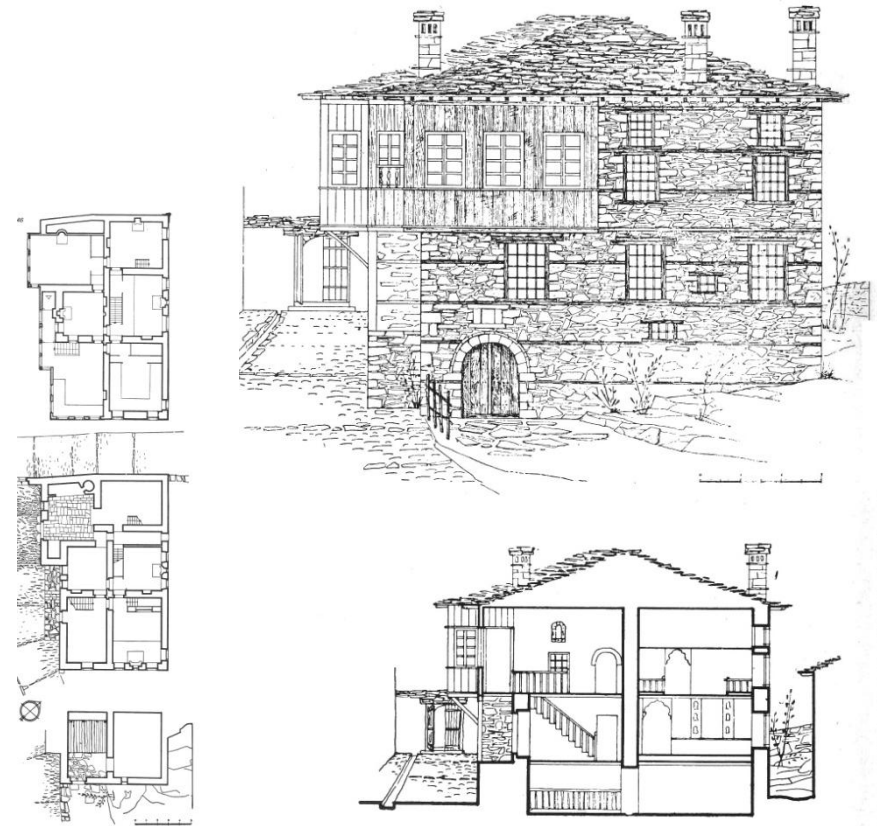
Αρχοντικό
Προύνη,
κατόψεις

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

- Στις ιδιοκτησίες καταβάλλεται προσπάθεια να υπάρχει αυλή, η οποία, λόγω των έντονων κλίσεων (ενίοτε μέχρι 45°), είναι προσπελάσιμη από ενδιάμεση στάθμη στα πλάγια του οικοπέδου

46. Μέτσοβο. Τό αρχοντικό του Βράκα.

Αρχοντικό Βράκα

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

- Λόγω του ψυχρού κλίματος δεν συνηθίζονται τα χαγιάτια, αλλά αφθονούν τα ξύλινα σαχνισιά, ενίοτε με αετωματοειδή επίστεψη
- Οι στέγες έχουν κάλυψη από σχιστόπλακες και προεξοχές (**αστρέχες**) ως και 60-80 εκ.

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ V. ΜΕΤΣΟΒΟ

- Στους εσωτερικούς χώρους υπάρχουν παντού τζάκια και στους χώρους του ύπνου μεγάλα κτιστά **μιντέρια**
- Οι ποδιές των παραθύρων είναι αρκετά χαμηλές, ώστε οι ένοικοι να μπορούν να βλέπουν έξω καθιστοί

Αρχοντικό
Βράκα,
θερινός και
χειμωνιά-
τικός οντάς

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ

VI. ΓΙΑΝΝΕΝΑ

- Οι ιστορικές περιπέτειες της πόλης, ιδίως κατά τη δυναστεία του **Αλή πασά** (αρχές 19^{ου} αι.), οδήγησαν τα περισσότερα από τα αρχοντικά της πρωτεύουσας της Ηπείρου στην καταστροφή

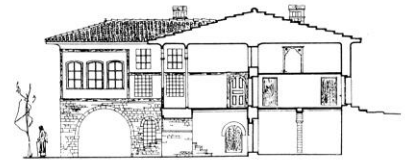
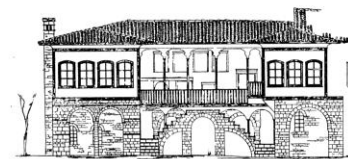
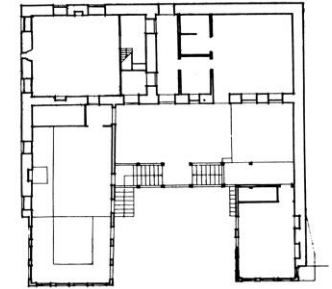
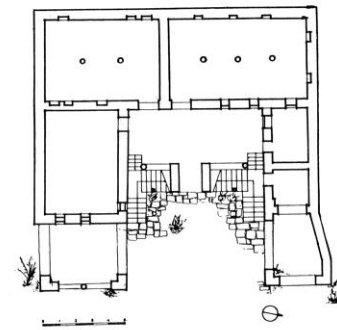
Αρχοντικό
Ιωαννίδη
(καταστρά-
φηκε από
πυρκαϊά)

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ

VI. ΓΙΑΝΝΕΝΑ

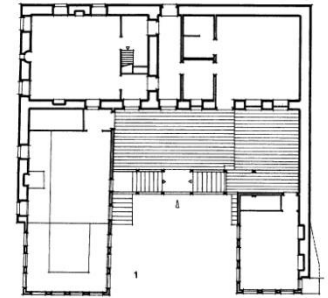
- Από τα ελάχιστα σωζόμενα, το πιο αξιόλογο είναι το λεγόμενο **σπίτι του Δεσπότη**
- Το αρχοντικό έχει την τυπική για την πόλη κάτοψη **συμμετρικού Π** που ακολουθούν και τα αρχοντικά **Ιωαννίδη** και **Μίσσιου**

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ

VI. ΓΙΑΝΝΕΝΑ

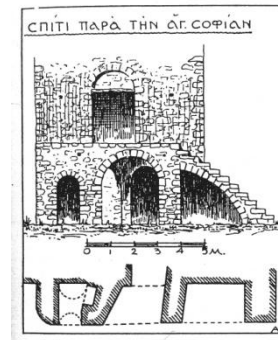
- Το κτίσμα είναι διώροφο, με αποθήκες και ημιυπαίθριους χώρους στο ισόγειο και χώρους κατοικίας στον όροφο, προσπελάσιμους μέσω κεντρικού χαγιατιού, με ραδινούς ξύλινους στύλους και χαμηλωμένα τόξα στην όψη

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ

VI. ΓΙΑΝΝΕΝΑ

- Στην αυλή που σχηματίζουν τα σκέλη του Π βρίσκεται το διπλό μνημειώδες κλιμακοστάσιο προς το επάνω χαγιάτι (**κρεββάτα**), μορφή τυπικά βυζαντινή, συνήθης σε όλη την περιοχή, αλλά και στη Βόρειο Ήπειρο

Μυστράς

Μπεράτι, Αλβανία

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ

VI. ΓΙΑΝΝΕΝΑ

- Αξιοπρόσεκτοι είναι οι λίθινοι κίονες και πεσσοί του σπιτιού, που αποτελούνται από λαξευτούς σφονδύλους και λεπτά βήσαλα
- Φέροντα στοιχεία από λίθινους σφονδύλους απαντούν σε όλη την ορεινή Ήπειρο

Μεγάλο Πάπιγκο

ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ & ΑΣΤΙΚΑ ΣΠΙΤΙΑ: ΗΠΕΙΡΟΣ

VI. ΓΙΑΝΝΕΝΑ

- Στον εξοπλισμό των εσωτερικών χώρων περιλαμβάνονται φαρδιά κτιστά **μιντέρια**, **μπάσια** (καθίσματα), **μουσανταράδες** (ντουλάπες), ξυλόγλυπτα ταβάνια και πολυτελή τζάκια

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

ΣΥΝΟΨΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

- Τα βορειοελλαδίτικα αρχοντικά τείνουν να είναι περίοπτα, ελεύθερα τοποθετημένα μέσα σε περιτειχισμένες αυλές, χωρίς να λείπουν τα εν σειρά παραδείγματα μέσα σε πυκνοδομημένους αστικούς ιστούς

Σιάτιστα,
αρχοντικό
Δόλγυρα

Βέροια, Μπαρμπούτα

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

ΣΥΝΟΨΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

- Είναι σπίτια-σύμβολα γοήτρου και κοινωνικής επιβολής, γι' αυτό και ακολουθούν συχνά τον πολυώροφο φρουριακό τύπο με τον κλειστό κορμό και τον διάτρητο, «καλοκαιρινό» τελευταίο όροφο από ελαφρά υλικά (τσατμάδες)

Καστοριά, αρχοντικό
Παπατέρπου

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ

ΣΥΝΟΨΗ ΓΕΝΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

- Είναι έργα ικανών **ισναφιών** με εξειδικευμένους μαστόρους και ανήκουν σε πλούσιους, μορφωμένους μεγαλοαστούς, φορείς προοδευτικών **ευρωπαϊκών ιδεών** και **βυζαντινών μνημών**, αλλά και ανοικτούς σε **οθωμανικές επιρροές**

Σιάτιστα,
αρχοντικό
Μαλιόγκα

*Κλεισούρα Καστοριάς, αρχοντικό
Μπέζη (σήμερα Τόττη)*

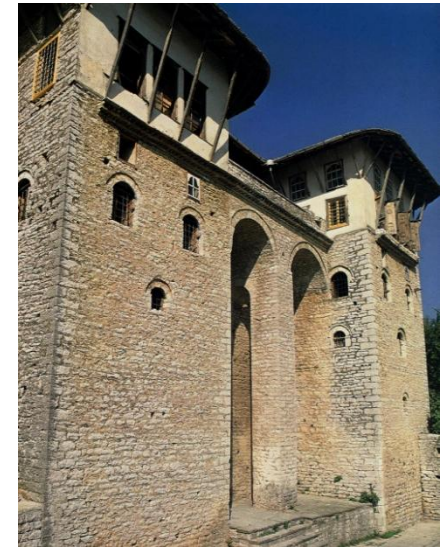
ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- Γι' αυτό και εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες και αντιστοιχίες με αρχοντικά άλλων κοντινών περιοχών της Βαλκανικής, τόσο στην εξωτερική **μορφολογία...**

Καστοριά,
αρχοντικό
Βέργουλα

Αλβανία,
Αργυρό-
καστρο,
αρχοντικό
τύπου
kulla
(πυργό-
σπιτο)

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- Γι' αυτό και εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες και αντιστοιχίες με αρχοντικά άλλων κοντινών περιοχών της Βαλκανικής, τόσο στην εξωτερική **μορφολογία...**

Καστοριά,
αρχοντικό
Τσιατσιαπά

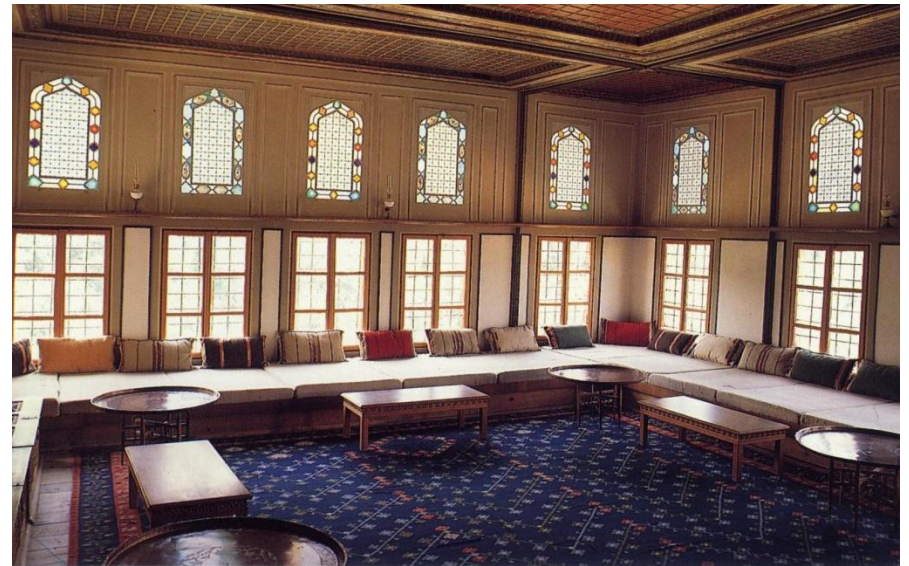
Βουλγαρία, Μελένικο, πλατυμέτωπο αρχοντικό

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- Γι' αυτό και εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες και αντιστοιχίες με αρχοντικά άλλων κοντινών περιοχών της Βαλκανικής, τόσο στην εξωτερική **μορφολογία** ...όσο και στη διαρρύθμιση των **εσωτερικών χώρων**

Σιάτιστα,
αρχοντικό
Νεραντζό-
πουλου

Βουλγαρία, *Μελένικο*, οντάς στο προηγούμενο

ΤΑ ΒΟΡΕΙΟΕΛΛΑΔΙΤΙΚΑ ΑΡΧΟΝΤΙΚΑ ΣΥΓΚΡΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΕΙΕΣ

- Γι' αυτό και εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες και αντιστοιχίες με αρχοντικά άλλων κοντινών περιοχών της Βαλκανικής, τόσο στην εξωτερική **μορφολογία** ...όσο και στη διαρρύθμιση **των εσωτερικών χώρων**

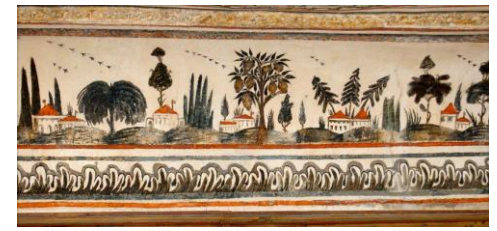
Καστοριά,
αρχοντικό
*Νεράντζη
Αϊβάζη*, η
*Κωνσταντι-
νούπολη*

Τουρκία, *Yenisehir* (περιοχή Προύσας), αρχοντικό
Τζεμακί, η *Κωνσταντινούπολη*

ΣΥΝΟΨΗ

Προσεγγίζοντας τα αρχιτεκτονικά ζητήματα με επίγνωση των ευρύτερων πολιτισμικών πλαισίων, **θα ανακαλύψουμε ότι το αρχιτεκτονικό αυτό ιδίωμα, με το μακρόχρονο ιστορικό παρελθόν, τα επώνυμα κτήρια-πρότυπα, τη διαρκή επεξεργασία από τις περιοδεύουσες μαστορικές συντεχνίες και την πλατιά λαϊκή αφομοίωση, αποτελεί, ίσως, το γνησιότερο κομμάτι της νεοελληνικής παραδοσιακής αρχιτεκτονικής**

Γ. Κίζης, «Επίσημη και Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική»,
Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική, τ. 6, σ. 290

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 5

- <http://www.nhmuseum.gr/images/products/1225455406-a-48016.JPG>

Διαφάνεια 6

- http://anoixtosxoleio.weebly.com/uploads/8/4/5/6/8456554/3266595_orig.jpg

Διαφάνεια 7

- <https://spacezilotes.files.wordpress.com/2009/10/3f7940163ce5b45ff4c3dcda3d7d8162.png?w=239>

Διαφάνεια 8

- <http://d.daskalosda.gr/wp-content/uploads/2014/11/%CF%87%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B7%CF%82-%CF%80%CE%B1%CF%81%CE%BF%CE%B9%CE%BA%CE%B9%CF%8E%CE%BD.jpg>

Διαφάνεια 9

- http://1.bp.blogspot.com/_KCOvLL_QEzI/VA9sLW40rml/AAAAAAAAAFxw/_74Zp7uVp00/s1600/O%2BAGVGIATHS.jpg

- <http://www.ime.gr/projects/notaras/images/106.gif>

Διαφάνεια 10

- http://2.bp.blogspot.com/-Cw62cO00BZk/UKipo0eM3WI/AAAAAAAAAag/WJgGW0g1iSU/s640/img9_5.jpg

Διαφάνεια 11

- https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Musikverein_in_Wien.JPG
- <http://www.naftemporiki.gr/fu/p/747587/638/10000/0x000000000095a7cc/1/filarmoniki-tis-biennis.jpg>

Διαφάνεια 12

- http://www.neb.gr/files/images/Evangelos_Zapas%20kai%20konstantinos.preview.jpg

Διαφάνεια 13

- https://en.wikipedia.org/wiki/Biedermeier#/media/File:Chrzanow_15.jpg
- https://en.wikipedia.org/wiki/Rococo#/media/File:Ludwigsbg_mirror.JPG

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 14

- <http://2.bp.blogspot.com/-GtYq4wuayBU/TXc58arngbl/AAAAAAAAABmw/H2iJQZ0pq5Y/s200/korytsa%2Barxontiko.jpg>
- https://en.wikipedia.org/wiki/Orientalism#/media/File:John_frederick_lewis-reception1873.jpg

Διαφάνεια 15

- http://2.bp.blogspot.com/-IM1bpZHushQ/Uo_NSib1Sjl/AAAAAAAAA1l/LdBkJttA30A/s640/Oikia_Mpenizelou.JPG
- https://historicaltrails.files.wordpress.com/2013/11/69bb5-podilato98-nafplio_19os_aionas.jpg?w=400&h=262

Διαφάνεια 16

- Προσωπικό αρχείο Αν. Τζιούτζιου 2010-2011
- http://www.thegreektraveller.com/wp-content/uploads/pita-vithos_006.jpg

Διαφάνεια 17

- http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-F114/520/3382,13623/images/img5_1.jpg

Διαφάνεια 18

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Τα αρχοντικά της Μακεδονίας, 15^{ος}-18^{ος} αι.*, Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1993, σελ. 64

Διαφάνεια 19, 20

- <https://alphalinenet.files.wordpress.com/2008/12/karl-krazeisen-cf84cebf-cf80ceb1cebbceb1cebcceaeceb4ceb9-cebcceb5-cf84cebcceb7cebcceb1-cf84cebfcf85-cebdceb1cf85cf80cebbceafcebfcf85-1828-cebc.jpg?w=201&h=300>

Διαφάνεια 21

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Η Αρχιτεκτονική προεξοχή-Το σαχνισί*, Θεσ/νίκη 1988, 62.27

Διαφάνεια 22

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9A%CE%BF%CF%81%CE%B7%CF%83%CF%8C%CF%82_%CE%9A%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%AC%CF%82#/media/File:Gorentsi-House.jpg

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 23

- <http://www.imma.edu.gr/macher/media/original/c33a.jpg>
- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20120129/low/assets_LARGE_t_183762_54025334.JPG

Διαφάνεια 24

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 57

Διαφάνεια 25

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 58

Διαφάνεια 26

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 56

Διαφάνεια 27

- http://1.bp.blogspot.com/_bW_xkr_shUg/SfZMOfl7GBI/AAAAAAAAA0g/VH3CpzRB6uk/s400/GF+PRO+S+03+PH+N.jpg
- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ. 2, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 51.14
- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 58

Διαφάνεια 28

- http://www.agelioforos.gr/files/FOTO_ENTYPON/2014/05/04/2014050400290-preview.jpg

Διαφάνεια 29

- http://www.decobook.gr/images/stories/Students/nina_kesidou/MAKEDONIKI_ARXITEKTONIKH_01.jpg
- http://www.travelstyle.gr/portal/photos/articles/thumbs_large/396_193_DSC_7972edit.jpg

Διαφάνεια 30

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.7, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 257.31

Πηγές εικόνων

- <https://s-media-cache-ak0.pinimg.com/70x/74/9d/e9/749de98d3ed178b763589230435cca25.jpg>

Διαφάνεια 31

- <http://religioustourism.gr/wp-content/uploads/2014/06/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C-%CE%9D%CE%B5%CF%81%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85%CE%B%CE%BF%CF%85-300x200.jpg>
- http://1.bp.blogspot.com/__98iCqbS3kE/S307PcY8GoI/AAAAAAAAEHc/kPMxZ-LdadC/s1600/a-%2B095.jpg
- http://4.bp.blogspot.com/__98iCqbS3kE/S3039KjcPwI/AAAAAAAAEG0/jEkipb67h8s/s1600/a-%2B058.jpg

Διαφάνεια 32

- http://4.bp.blogspot.com/__98iCqbS3kE/S305J8hVNXI/AAAAAAAAEHE/59KPg9EOiJ4/s1600/a-%2B073.jpg

- http://1.bp.blogspot.com/__98iCqbS3kE/S305pttTFDI/AAAAAAAAEEM/qXyM9PBpPUU/s1600/a-%2B075.jpg
- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20120202/engine/assets_LARGE_t_183762_54025336_type12128.jpg

Διαφάνεια 33

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 68

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 34

- <http://1.bp.blogspot.com/-2P3dYyoxTjM/T8UJCHiTB2I/AAAAAAAAANGs/TY054prOkvY/s640/%CE%97+%CF%80%CE%AF%CF%83%CF%89+%CF%8C%CF%88%CE%B7+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%8D+%CE%9B%CE%B1%CE%B6%CE%B1%CF%81%CE%AF%CE%B4%CE%B7,+%CF%8C%CF%80%CE%BF%CF%85+%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%81%CE%AF%CE%BD%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%B9+%CE%B7+%CE%BC%CE%B7+%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%AD%CE%BD%CE%B7+%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%AF%CE%B1+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CF%84%CE%BF+'%CF%83%CE%B1%CF%87%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%AF'+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CE%BF%CF%81%CF%8C%CF%86%CE%BF%CF%85,+1796,+%CE%95%CF%81%CE%AC%CF%84%CF%85%CF%81%CE%B1.jpg>

- <http://4.bp.blogspot.com/-zNzqxFiMu5c/T8UJp2M1YMI/AAAAAAAAANG0/nzcOMgM3obl/s640/%CE%A4%CE%BC%CE%AE%CE%BC%CE%B1+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1%CF%82+%CE%BC%CE%B5+%CF%86%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C+%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%AF%CE%BF+%CE%B1%CF%80%CF%8C+%CF%84%CE%BF%CE%BD+'%CE%BB%CE%B9%CE%B1%CE%BA%CF%89%CF%84%CF%8C',+1875-1900,+%CE%95%CF%81%CE%AC%CF%84%CF%85%CF%81%CE%B1,+%CF%83%CF%80%CE%AF%CF%84%CE%B9+%CE%A0%CE%B1%CF%80%CE%B1%CE%B8%CE%B5%CE%BF%CE%B4%CF%8E%CF%81%CE%BF%CF%85.jpg>

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 35

- <http://2.bp.blogspot.com/-d8GycnphY8g/T8UKoukhgcl/AAAAAAAAANHE/IKgAhmRuwjl/s640/%CE%86%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%B7+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CF%83%CF%80%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%8D+%CE%94%CE%B5%CE%BB%CE%AE%CE%B2%CE%B1%CF%83%CE%B7+%CE%BC%CE%B5+%CF%84%CE%BF+'%CF%87%CE%B1%CE%B3%CE%B9%CE%AC%CF%84%CE%B9'+%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD+%CE%B5%CE%AF%CF%83%CE%BF%CE%B4%CE%BF+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CF%80%CF%81%CF%8C%CF%83%CE%BF%CF%88%CE%B7%CF%82,+1878,+%CE%95%CF%81%CE%AC%CF%84%CF%85%CF%81%CE%B1.jpg>

Διαφάνεια 36

- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20110531/engine/assets_LARGE_t_420_2199083_type12128.jpg
- <http://img.taxidologio.com/fotografia-640-kastoria-panoramiki.jpg>

Διαφάνεια 37

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.7, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 112.19
- http://farm8.static.flickr.com/7033/6510502639_20a78a9342_m.jpg

Διαφάνεια 38

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 64

Διαφάνεια 39

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 63, 67

Διαφάνεια 40

- <http://www.athinorama.gr/lmnts/articles/11240/6.jpg>
- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 67

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 41

- <http://www.athinorama.gr/lmnts/articles/11240/6.jpg>
- *Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1993, 320.94

Διαφάνεια 42

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 67, 65
- <http://1.bp.blogspot.com/-mxJhSZwQoYk/USPP43aFVQI/AAAAAAAAHPS/dBTRkwyj4Gs/s320/4.jpg>

Διαφάνεια 43

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 67

Διαφάνεια 44

- *Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1993, 318.89
- φωτ. του Κ. Οικονόμου από παρουσίαση στο μάθημα

Διαφάνεια 45

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 65

Διαφάνεια 47

- http://www.tripadvisor.com.gr/Hotel_Review-g315844-d1058570-Reviews-Vergoula_s_Mansion-Kastoria_Kastoria_Region_West_Macedonia.html#photos
- http://www.archaiologia.gr/wp-content/uploads/2014/03/Kastoria_EMMANOUIL-253x338.jpg

Διαφάνεια 48

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 66

Πηγές εικόνων

- http://www.tripadvisor.com.gr/LocationPhotoDirectLink-g315844-d3453869-i48288165-Culture_8_Cultural_City_and_Nature_Guided_Day_Tours-Kastoria_Kastoria_Reg.html#48288167
Αυτή η φωτογραφία του/της Culture 8 Cultural City and Nature Guided Day Tours παρέχεται από το TripAdvisor

Διαφάνεια 49

- [http://3.bp.blogspot.com/-d1rjdGUV4Ss/T8UHf4gBYyl/AAAAAAAAANGU/pkb8d6m0nUQ/s640/%CE%97+%CE%BA%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AC%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1'+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CE%B7+%CE%B6%CF%89%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82+%CE%BC%CE%B5+%CF%84%CE%B7%CE%BD+%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%9A%CF%89%CE%](http://3.bp.blogspot.com/-d1rjdGUV4Ss/T8UHf4gBYyl/AAAAAAAAANGU/pkb8d6m0nUQ/s640/%CE%97+%CE%BA%CE%B5%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CE%BC%CE%BF%CF%85%CF%83%CE%AC%CE%BD%CF%84%CF%81%CE%B1'+%CE%BA%CE%B1%CE%B9+%CE%B7+%CE%B6%CF%89%CF%86%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82+%CE%BC%CE%B5+%CF%84%CE%B7%CE%BD+%CF%84%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%82,+%CE%B1%CF%80%CF%8C+%CF%84%CE%BF%CE%BD+%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%8C+%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AC'+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CE%BF%CF%81%CF%8C%CF%86%CE%BF%CF%85,+%CE%B2'+%CE%BC%CE%B9%CF%83%CF%8C+18%CE%BF%CF%85+%CE%B1%CE%B9,+%CE%9A%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%AC,+%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C+%CE%91%CF%8A%CE%B2%CE%AC%CE%B6%CE%B7.jpg)

BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%82,+%CE%B1%CF%80%CF%8C+%CF%84%CE%BF%CE%BD+%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%8C+%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AC'+%CF%84%CE%BF%CF%85+%CE%BF%CF%81%CF%8C%CF%86%CE%BF%CF%85,+%CE%B2'+%CE%BC%CE%B9%CF%83%CF%8C+18%CE%BF%CF%85+%CE%B1%CE%B9,+%CE%9A%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%AC,+%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C+%CE%91%CF%8A%CE%B2%CE%AC%CE%B6%CE%B7.jpg

Πηγές εικόνων

- <http://1.bp.blogspot.com/-TmDDYQ110QM/T8UG4WALuEI/AAAAAAAAANGM/6E5AWvgRuCk/s640/%CE%A4%CE%BF%CE%B9%CF%87%CE%BF%CE%B3%CF%81%CE%B1%CF%86%CE%AF%CE%B1+%CE%BC%CE%B5+%CE%B3%CE%B5%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%AE+%CE%AC%CF%80%CE%BF%CF%88%CE%B7+%CF%84%CE%B7%CF%82+%CE%9A%CF%89%CE%BD%CF%83%CF%84%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BD%CE%BF%CF%8D%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B7%CF%82,+%CE%B1%CF%80%CF%8C+%CE%84%CE%BF%CE%BD+%CE%BA%CE%B1%CE%BB%CF%8C+%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%AC',+1750,+%CE%9A%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%BF%CF%81%CE%B9%CE%AC,+%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%BF%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BA%CF%8C+%CE%9D%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B6%CE%AE.jpg>

Διαφάνεια 50

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Μακεδονική Αρχιτεκτονική* (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), 235.93, 238.96

Διαφάνεια 51

- φωτ. του Κ. Οικονόμου από παρουσίαση στο μάθημα
- Κ.Ε. Οικονόμου, Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 59

Διαφάνεια 52

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Μακεδονική Αρχιτεκτονική* (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), 164.50
- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.7, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 72

Διαφάνεια 53

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Μακεδονική Αρχιτεκτονική* (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), 164.50

Διαφάνεια 54

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Μακεδονική Αρχιτεκτονική* (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), 164.50
- <http://www.hotel-villaelia.gr/activities/1.jpg>

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 55

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 195

Διαφάνεια 56

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000
- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Μακεδονική Αρχιτεκτονική* (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), 208.83

Διαφάνεια 57

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 144, 145

Διαφάνεια 58

- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20110530/engine/assets_LARGE_t_420_7913378_type12128.jpg
- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Μακεδονική Αρχιτεκτονική* (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), 202.77

Διαφάνεια 59

- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20110530/engine/assets_LARGE_t_420_7913375_type12128.jpg
- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, εξώφυλλο

Διαφάνεια 60

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 37

Διαφάνεια 61

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 164
- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Μακεδονική Αρχιτεκτονική* (διδασκτικό βιβλίο, επανειλημμένες εκδόσεις), 203

Διαφάνεια 62

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 91

Διαφάνεια 63

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 121

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 64

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 165,165

Διαφάνεια 65

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 121
- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.7, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 83.46

Διαφάνεια 66

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000

Διαφάνεια 67

- Ν.Κ. Μουτσόπουλος, *Η Αρχιτεκτονική προεξοχή-Το σαχνισί*, Θεσ/νίκη 1988, 301.220
- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20100112/low/assets_LARGE_t_420_7913373.JPG
- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.7, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 86.50

Διαφάνεια 68

- Ν. Μουτσόπουλος, *Η λαϊκή αρχιτεκτονική της Βεροίας*, β' έκδοση, Βέροια 2000, 138

Διαφάνεια 69

- <http://mw2.google.com/mw-panoramio/photos/small/1596685.jpg>

Διαφάνεια 70

- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:Metsovo_overview_bgju.jpg
- https://commons.wikimedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AD%CF%84%CF%83%CE%BF%CE%B2%CE%BF#/media/File:St_Nikolaos_Monastery,_Metsovo.jpg
- https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%AD%CF%84%CF%83%CE%BF%CE%B2%CE%BF#/media/File:Roofs_and_valley_of_Metsovo,_Ioannina_prefecture,_Greece.jpg

Διαφάνεια 71

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.6, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 172.20, 172.22

Πηγές εικόνων

- http://traditionalvillages.gr/www/index.php?option=com_sobi2&sobi2Task=sobi2Details&sobi2Id=64&Itemid=338

Διαφάνεια 72, 73

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.6, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 178

Διαφάνεια 74

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.6, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 180.45

Διαφάνεια 75

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.6, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 181.46

Διαφάνεια 76

- <http://mw2.google.com/mw-panoramio/photos/medium/17430444.jpg>
- http://i1.trekearth.com/photos/83404/old_22.jpg

Διαφάνεια 77

- *Ελληνική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, τ.6, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα, 183.52, 182.49

Διαφάνεια 78

- http://1.bp.blogspot.com/_WmJBH0qMlqo/S8uko3Wlt7I/AAAAAAAAA54/5oLhwrzbLFs/s320/%CE%913.jpg
- https://egiannina.files.wordpress.com/2012/02/arxontiko_ioannidi2.jpg?w=700&h=

Διαφάνεια 79

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 87
- [http://www-
ioa.epcon.gr/Buildings/Buildings_files/Photos/New/SpitiDespoti1.jpg](http://www-ioa.epcon.gr/Buildings/Buildings_files/Photos/New/SpitiDespoti1.jpg)

Διαφάνεια 80

- <http://mw2.google.com/mw-panoramio/photos/medium/53081991.jpg>
- Κ. Παπαϊωάννου, *Το Ελληνικό παραδοσιακό σπίτι*, Εκδ. ΕΜΠ, Αθήνα 2003, 149
- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση*, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013 [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 87

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 81

- *Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1993, 67.95
- <http://mw2.google.com/mw-panoramio/photos/medium/53082009.jpg>
- Αναστ. Ορλάνδος, «Τα Παλάτια και τα σπίτια του Μυστρά», *Αρχαίοι των Βυζαντινών Μνη*

Διαφάνεια 82

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013* [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 87
- προσωπικό αρχείο

Διαφάνεια 83

- Κ.Ε. Οικονόμου, *Αστική και Λαϊκή κατοικία στην Ελληνική Παράδοση, Ζήτη, Θεσ/νίκη 2013* [το διδακτικό βιβλίο του μαθήματος], 87

Διαφάνεια 84

- <https://kikitriantafylli.files.wordpress.com/2008/10/avlogyros.jpg?w=500>

- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20110530/engine/assets_LARGE_t_420_7913372_type12128.jpg

Διαφάνεια 85

- [http://lyk-esp-kastor.kas.sch.gr/WEB_Program_GYM/KASTORIANA_ARXONTIKA/images/\(Sel%20186\)%20%20Arxontiko%20Pateroy.jpg](http://lyk-esp-kastor.kas.sch.gr/WEB_Program_GYM/KASTORIANA_ARXONTIKA/images/(Sel%20186)%20%20Arxontiko%20Pateroy.jpg)

Διαφάνεια 86

- http://content-mcdn.ethnos.gr/filesystem/images/20131031/engine/assets_LARGE_t_183762_54266211_type12128.jpg
- http://www.yppo.gr/5/g5001.jsp?mult_id=10727

Διαφάνεια 87

- *Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1993, 18

Διαφάνεια 88

- *Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1993, 134.112

Πηγές εικόνων

Διαφάνεια 89

- *Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1993, 134.113

Διαφάνεια 90

- *Βαλκανική Παραδοσιακή Αρχιτεκτονική*, εκδ. Μέλισσα, Αθήνα 1993, 311.72

Διαφάνεια 91

- http://2.bp.blogspot.com/-ozoZYjScEnw/U345bRX_XzI/AAAAAAAApYE/LJHTB32MNzM/s1600/Laografiko+Mouseio+Kastorias+11.JPG

Τέλος

Επεξεργασία: Τάσιου Στεφάνια
Θεσσαλονίκη, Εαρινό εξάμηνο 2014

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

